

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Bu kitap Patates Baskı atelyesinde Türkiye Cumhuriyeti, Boğaziçi Üniversitesi, Görme Engelliler Teknoloji Merkezi, internet kütüphanesine verilmek üzere, görmeyen okuyucuların yararlanması için bilgisayar ortamında taranıp, önce metne sonra sese çevrilmiş ve tek kopye olarak, taraflar arasında düzenlenen protokol gereği söz konusu merkeze teslim edilmiştir.

Bu çalışma Patates Baskı Atelyesi'nin yukarıda belirtilen Kamu Hizmetine destek sağlamak amacı ile gönüllü olarak yürüttüğü bir faaliyettir.

Gerektiğinde sorularınız için, Patates Baskı ulaşım bilgileri aşağıdaki gibidir;

Tel: 212 - 210 - 99 - 66 Faks: 212 - 210-80-69

www.patatesprint.com.tr

Daha Önce Tanışmış mıydık?

Yekta Kopan

itap öykü

www.altkitap.com

alt kitap öykü

.....
.....

Daha Önce Tanışmış mıydık?

Yekta Kopan

altkitap - öykü 8

Daha Önce Tanışmış mıydık?

Yekta Kopan

Eylül 2003

Yayına Hazırlayan: Ayfer Tunç Tasarım: Faruk Ulay Tasarım Uygulama: Murat

Gülsoy Resimler: Rene Magritte

© 2003 altkitap ve Yekta Kopan

Yapıtın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

www. altkitap.com editor@altkitap.com

Yazar Hakkında

Yekta Kopan 1968'de doğdu. Öğrenim hayatı Ankara'da geçti. Hacettepe Üniversitesi İşletme Bölümü'nden mezun oldu. Öyküleri Hayalet Gemi dergisinde yayınlandı. altZine.netde internet ortamına yönelik edebiyat çalışmaları yapıyor. İlk öykü kitabı Fildişi Karası 2000 sonbaharında yayınlandı. İkinci kitabı Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri Sait Faik Hikâye Armağanına değer görüldü. 2003 tarihli öykü kitabının adı Yedi Derste Vicdan Muhasebesi.

İçindekiler

"Bir Sarı Yolculuk"

3

Amcamın Yaşama Çabası

8

Daha önce tanışmış mıydık?

14

Şerbetçi

22

Güneşi Son Olarak Phra Keo'da Gördüm

33

Giriş Cümlesi

43

"Bir Sarı Yolculuk"

Yayınevinizin saygıdeğer yöneticileri;

Evvela böyle bir mektup yollayarak zamanınızı aldığım için özür dilerim.

Maruzatımı arz etmek için en uygun şeklin bir mektup yollamak olduğuna karar verdiğim günden beri, konuyu nasıl toparlayacağımı ve sizi nasıl daha fazla rahatsız etmeyeceğimi düşünüyorum. Yine de kantarın topuzunu kaçırır ve sözü uzatırsam şimdiden affola.

Efendim, bendeniz Kemal Tulhar. Soyadım size kim olduğum hakkında bir fikir vermiş olabilir ancak ben yine de söyleyeyim. Yayınevinizden "Bütün Eserleri" ve son olarak da hayat hikâyesini anlattığı "Bir Sarı Yolculuk" adlı kitabı basılan değerli yazarımız Sait Tulhar'ın amcaoğluyum. Sizi

böyle bir mektupla rahatsız etmemin sebebi de az önce sözünü ettiğim "Bir Sarı Yolculuk" adlı kitap. Bu kitapla ilgili birtakım bilgileri ve çok önemli bir gerçeği bilmeniz gerektiğini düşündüm. Belki haddim değil ama kendimi, adı geçen eserde bir değişiklik yapmanızı rica etmek zorunda hissediyorum. Ne demek istediğimi tam olarak anlatabilmem için biraz geriye dönmem gerekiyor.

Çocukluğumuz Aydın'da, iki ailenin iç içe yaşadığı, büyükbabamdan kalma evde geçti. Babalarımız büyükbaş hayvan ticaretiyle uğraşıyorlardı. Benim babam okumamı çok istiyordu, Sait'in babasının tek hayali ise oğlunun biran önce işlerin başına geçmesi idi. Ama hayat hep tersine işliyor galiba. Okumak bana zor geliyordu, hayvancılıkla uğraşmak da Sait için işkenceden farksızdı. Sonunda babalarımızın istediğinin tam tersi oldu. Ancak amcam, dediğinin dışına çıkılmasını pek sevmeyen bir mizaca sahipti. Sait, liseden sonra da okumak istediğini söylediğinde onu kapının önüne koydu. Sonrası zaten "Bir Sarı Yolculuk" adlı eserde ayrıntılı bir şekilde ele alınmış.

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

Tekrar ederek zamanınızı almak niyetinde değilim. Yalnız kitapta olmayan bazı bilgileri size aktarmak isterim. Sait'in kitabına almayarak belki de yok saymak istediği ve sizde kalacağından emin olduğum bazı gerçekleri arz etmezsem, bu mektubun yazılış nedenini açıklayamam. Hayrettin amcam, biraz bağınaz bir adamdı. Zaten babamla yollarının ayrılmasına da fikir ayrılıkları sebep oldu. Babam, medeniyetin her tür imkânından faydalanmak isteyen, yeniliklere açık, ayrıca sazdan sözden zevk alan bir zattı. Oysa amcam sadece ahret korkusuyla yaşar, nefse dair her şeye düşman davranırdı. En sonunda amcamla büyük bir kavgaya tutuştular ve önce başka bir eve taşındık, ardından da babam ortaklıktan ayrılıp, tek başına lokantacılık işine girdi. Ben halihazırda baba mesleği olan lokantacılığı devam ettirmekteyim. Sözü uzatmayayım, Hayrettin amcamın bu davranışları özellikle Sait'i çok etkiliyordu. Sait okumak istiyordu, babası çalışıyordu; Sait, Ata'ya hayranlığını dile getirdikçe babası imparatorluğun gücünden bahsediyordu. Sait, o yıllarda hayatımıza giren elektrikli cihazlar idi, radyo idi yeniliklere hayranlığını gösterdikçe, babası şeytan işi diyor, hatta kimi zaman dayağı basmaktan geri kalmıyordu. İşte amcaoğlum, belki de utandığından, kitabında bu konuların birçoğundan bahsetmiyor. Neyse, insan hayatını gönlünce yazabilir. Bir hayatı istediği gibi yazabilmek her babayiğidin harcı değildir bence. Ancak ben size, daha çok kendimle ilgili bir şeyi anlatmak istiyorum.

Sait, kitabında da yazdığı gibi evi terk edip Ankara'ya okumaya gitti. Biz de babamın lokantacılık işine girmeye karar vermesinin ardından, Aydın'dan İstanbul'a göçtük. Yirmili yaşlarındaki biri için, İstanbul'un nasıl korkulacak bir yer olduğunu takdir edersiniz. Ancak bu koca şehir herkesi farklı etkiliyor. Ben, kendime burada yok olmayacağıma dair söz verdim. O haylaz adam gitti, yerine öğrenme meraklısı, çalışkan, tuttuğunu koparmaya kararlı bir adam geldi. Lise mezunu bile olmayan ben, elimden geldiğince okudum, çalıştım, hem cemiyette hem de isimde adı anılır bir adam olmak için gecemi gündüzüme kattım. Tam o tarihlerde, lokantanın karşısındaki ilkokulda öğretmenlik yapan Kadriye Hanım'a aşık oldum. Allah'ın takdiri işte, benim gibi bir cahil ve bir öğretmen... Zamanınızı almayacağını bilsem, evlenmemizin masallara benzeyen hikâyesini anlatırdım. Kadriye Hanım bütün hayatımı değiştirdi. İnanır mısınız, o okumayı sevmeyen hayta, kitap

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

üstüne kitap devirmeye başladı. Rahmetli babam bu çabamı göremedi yazık ki!.. Tıpkı babam gibi eğlenceden, gezmelere, sazdan sözden keyif aldım. Üç çocuk sahibi olduk. Çocuklarımı boyuma getirdim, okuttum, evlendirdim. İşlerimi oğullarıma devrettim. Allaha bin şükür, toruna torbaya karıştım. Üç ay önce eşimi ağır bir hastalık sonrasında kaybedene kadar dertsiz tasasız yaşadım. Ama artık o güzel günler geride kaldı. Sait'in yaşamı ise, yokluklarla, sıkıntılarla geçti. Hukuk üzerine ihtisas yaptı. Anadolu'nun çeşitli yerlerini dolaştı. Ama dürüstlüğünden midir bilinmez, işleri açık bir avukat olmadı hiçbir zaman. Tabii, bir de

edebiyat tutkusu yüzünden hiçbir şeye tam yoğunlaşamadı. Geçinebilmek için birçok işe bulaştı, ne zaman yardım etmek istesem reddetti. Velhasıl kelam, ben rahat rahat yaşarken, o türlü zorluğa göğüs gerdi. Bütün bunlar kitabında var zaten. Gelelim benim derdime...

Bir yıl kadar evveldi. Bir gün Sait, ziyaretimize geldi. Oturduk yarenlik ettik. Bir güzel de kafa çektik. Vakit geç olup da hanım yattıktan sonra, Sait bana bir sıkıntısını anlattı. Boşa yaşamışız bu hayatı amcaoğlu, deyip söze girdi. Onca kitaptan, adının onca duyulmasından sonra bunu söylemesinin saçma olduğunu söylediysem de, dinlemeyip devam etti. Kendini iyi hissetmediğini, artık yolun göründüğünü söylüyordu. Durmadan elini göğsüne vurup, şuramda kocaman bir taş var, diyordu. Sonra, uzunca bir süredir düşünüp, hayat hikâyesini yazmaya karar verdiğini söyledi. Ben bugüne kadar yazdığı, birçoğu muvaffak olmuş eserlerinden bahsettikçe, ne muvafakiyeti, diyor, bir avuç tutkulu okurun dışında, kendisini doğru düzgün okuyan birilerinin bile olmadığını söylüyordu. Saatler ilerleyip, alkol miktarı da arttıkça göğsüne vurmaları, bir ödülüm bile yok demeleri arttı. Eleştirmenlere de kızgındı. Kimi zaman yüceltirler ama öncesinde o kadar yerin dibine geçirirler ki, o yüceltmeler sayesinde ancak yeniden yeryüzünü görebilirsin, diyordu. Gazetelerinde ne büyük adamdır yazıp, içki masalarında, yayıncılar acımasa hiçbir kitabı yayınlanmaz, diye meze yaparlar adamı, deyip deyip dertleniyordu. Gözleri dolu dolu olmuştu. İnanın şu anda bu satırları yazarken tüylerim diken diken oluyor. Takdir edersiniz ki insan yaşlandıkça sulugözlü oluyor. O gece de, karşımdaki koca çınarın

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan
nasıl acımasızca budandığını gördükçe ağlayacak gibi oluyordum. Yıllardır, hayranlıkla, kıskançlıkla kitaplarını okuduğum amcaoğlum, içindeki acıyı, hüznü, nefreti kusuyordu. Benim gıpta ile izlediğim adam bir evi, kurulu düzeni, bir evladı olmadığı için gözyaşı döküyordu. Dertlendikçe dertlendik, içtikçe içtik. Sonunda Sait, ağzındaki baklayı çıkarıverdi. O anda dedikleri bugün bile kulağımdadır. O nedenle size aynen aktarabilirim: "Amcaoğlu," demişti, "Yazacaklarımı derleyip toparlarken, bir de baktım ki, benim doğru dürüst fotoğrafım bile yok be oğlum. Son zamanlarımda, röportaj yapmaya gelen edebiyat dergilerinin çektiği üç beş parça şeyi saymazsan, hiç fotoğrafım yok. Rahmetli babam öyle bir şeytan korkusu salmış ki içime, gençliğimde de bir kere geçmemişim fotoğraf makinesinin önüne. Çocukluğum desen, ne gezer. Asker ocağında bile yaban davranmışım. Babam, 'Günahtır,' deyip yasaklamış. O yasak hayatım boyunca adım adım benimle dolaşmış. Amcaoğlu be, bilirsin bu güne kadar hiçbir şey istemedim senden. Ömrümüzün son deminde bir şey istesem, çok mu olur. Şu hayat hikâyemi bitireyim, benim yayınevi basacak. Diyorum ki, çocukluğunun, gençliğinin fotoğraflarını versen bana. Ne kadar benzediğimizi sen de bilirsin. Hiç değilse şu dünyadan göçerken sözülle, görüntüsüyle bir geçmiş bırakayım ardımda." Önce, garip gelen bu teklif, belki biraz da alkolün etkisiyle aklıma yattı. Hemen yatak odasından fotoğraf albümlerini getirdim. Oturduk, bir sürü resim seçtik. Özellikle yüzümün pek net seçilmediği fotoğrafları tercih ettik. Aydın'daki çocukluktan tutun, delikanlılığımın çapkınlıklarına, tatil eğlencelerinden tutun, mide ameliyatı için hastanede yattığım günlere bir sürü anının resmi. Sait, fotoğrafları aldı gitti. Kısa süre sonra "Bir Sarı Yolculuk" yayınlandı. Kitabın arkasındaki "Albüm" bölümünde seçtiğimiz fotoğrafların çoğu yer alıyordu. Tabii, altlarında da Sait'le ilgili bilgiler. İşte efendim, sizinle paylaşmak istediğim gerçek budur.

Diyeceksiniz ki, madem bu beraber karar verdiğiniz bir şeydi, neden şimdi açıklamak ihtiyacı duyduunuz. Anlatayım efendim. Öncelikle bilmenizi isterim ki, bu resimlerin bana ait olduğunu bilen pek insan yoktur. Akrobaların çoğu ve hanım rahmetli oldu. Çocuklarım o fotoğrafların çoğundan haberdar değildirler. Anlasalar bile amcalarının anısına hürmetten ağızlarını açmazlar. Yani, iki amcaoğlunun bu hilesi, Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

yayınevinizin tadını kaçıracak bir olaya dönüşmez. Zaten ben de bu mektubu tadınızı kaçırmak amacıyla yazmadım. Hanımın vefatından bu yana kendimi pek iyi hissetmiyorum. Sait'in dediği gibi, şuramda kocaman bir taş var, yol göründü galiba. Benim için de, "Bir Sarı Yolculuk" zamanıdır artık. Bu dünyadan göçmeden önce, ardımda koca bir yalan bırakmak ağırıma gidiyor. Bu sebeple, gerçeği sizlere anlatmak istedim. Dediğim gibi herkes hayatını yaşamak istediği gibi yazmakta hürdür. Hatta işin komik yanı, sadece elinizde öyle bir fotoğraf olduğu için, başınızdan geçmediği halde bir mide ameliyatının sıkıntılarını bile yazabilirsiniz. Bunlar kişinin, hele de böyle büyük bir yazar olmuş kişinin bileceği şeylerdir. Bütün bunları anlatmam, Sait Tulhar gibi değerli bir yazarın eserlerine hallet getirmeyecektir herhalde. Ancak, hayatının son günlerini yaşayan bir ihtiyarın, bu dünyadan dürüst göçmeyi istemek en doğal hakkıdır diye düşünüyorum. Bir de eğer yaşlı bir adamın kaprisi olarak görmezseniz, bir istirhamım olacak. Olur da bu kitabın, yeni bir baskısını yapacak olursanız 152. sayfada, altında "SaitTulgar, 1959 baharında bir hanım arkadaşıyla Çengelköy'de çay içerken..." yazan resmi çıkarmanızı rica edeceğim. Bunu da kendim için değil, o resimde yanımda oturmakta olan hanım için, rahmetli eşim Kadriye'nin anısı için istiyorum.

Yayınevinizin değerli yöneticileri;

İnşallah bu mektubumu, bir ihtiyarın saçmalıkları olarak okumamışsınızdır. Amacım bir olay yaratmak ya da aramızdan ayrılmış insanların mukaddes hatıralarına saygısızlık etmek değildi. Sadece, son yolculuğuma çıkmadan, yapmam gerektiğine inandığım bir görevi yerine getirdim. Hayatımın bir iki hatırasına sahip çıkmak istedim. Ne yazık ki ben hayatımı, değil istediğim gibi, yaşadığım gibi bile yazamam. O inanılmaz yeteneğe sahip amcaoğlum Sait Tulhar'ın aziz hatırası önünde muhabbetle eğiliyor ve değerli zamanınızı fazlasıyla aldığım bu mektubuma saygılarımı sunarak son veriyorum.

Hoşçakalınız efendim. Kemal Tulhar

Amcamın Yaşama Çabası

Soğuk kış gecelerinde, salondaki sobanın üstünde kızaran kestanelerin kokusuna ve o kokuya gizemli bir hava katan konuşmalara büyük bir özlem duyuyorum. Aradan bunca yıl geçmesine karşın, ne zaman bir kestaneceğinin yanından geçsem, belli belirsiz gülümsemem bundandır herhalde. Faik amcam, beni, ağabeyimi, kız kardeşimi yanına oturtur ve bizi o sobanın başından alıp, hiç bilmediğimiz dünyalara götürürdü. Ağabeyim benden sadece üç yaş büyük olduğu halde anlatılanlar hakkında yorumlar yapar, arada bir "Haa, biz onu okulda gördük," diye bilgiçlik taslamaya kalkardı. Ben, on yaşında bir çocuğun bütün kahramanlık hayallerini o dünyalara taşırdım. Kız kardeşim o zamanlar konuşulanları anlayamayacak kadar küçük olduğu halde hiç sesini çıkarmaz, iri gözlerini bir an bile kırpmadan Faik amca'yı dinlerdi. Annem çayları tazelerken ya da kararmış masasıyla sobanın üstündeki kestaneleri çevirirken, ses çıkarmamaya, büyüğü bozmamaya özen gösterirdi. Babam... Babam, yıllar önce o büyülü dünyalardan birine gitmişti.

Önce dersler ve o hafta yapılan yaramazlıklar konuşulurdu. Dersler kısmı ağabeyimi, yaramazlıklar kısmı beni ilgilendiriyordu. Sonra en sevdiğimiz oyun başlardı: Resimli bulmaca... Faik amca çantasından bir sürü kâğıt ve kalın uçlu bir kurşun kalem çıkarır ve resimler çizerdi. Oyunun kuralı da basitti: Çizilen şeklin ne olduğunu ilk söyleyen 10 puanı alır. Aslında bu ağabeyimle benim aramdaki bir oyundu; kız kardeşim Canan çoğu zaman biz yanıtı verdikten saniyeler sonra, hatta bazen diğer soruya geçildiğinde aniden 'Bayrak' ya da 'Horoz şekeri' diye bağırıp, kahkahalar atmamıza neden olurdu. Ama amcam mutlaka ona da puanlar verir, kazanması için türlü numaralar çevirirken bize de göz kırpmayı unutmazdı.

Çizilen şekil, Faik amcanın o anki kararına göre zor ya da kolay olabilirdi. Önemli olan yanıtı önce söylemekti. Tabii "Hayır, hayır, önce ben söyledim," kavgalarında hakemlik yapma görevi de yine amcama düşüyordu. Üst üste kolay şekiller çizdikten sonra, öyle bir şey çizerdi

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

ki ağabeyim de ben de uzun süre düşünür ama ne olduğunu bulamazdık. İşte o zaman amcamın keyifle ders verdiği dakikalar başladı: "Bakın çocuklar bu bir piston. Durun en iyisi ben size bir araba nasıl hareket eder, şöyle kısaca anlatayım..."

Anlatırken gözlerinin ıslık ıslık olmasını sağlayan bu bilgiler bizler için, gizemlerle dolu dünyaların anahtarlarıydı. Çoğu zaman bir pistonun nasıl o kadar hızlı hareket ettiğini, koskoca bir geminin suyun üstünde nasıl durduğunu, sesimizin nasıl tellerden geçebildiğini hatta bisikletlerimizi nasıl durdurabildiğimizi çok iyi anlamıyordum. Ama Faik amcanın her kelimesini büyük bir dikkatle dinliyorum, kafama iyice yazabildiklerimi ertesi gün okuldaki arkadaşlarıma anlatarak bilgiçlik taslamanın hayallerini kuruyordum.

Geçen hafta yeni bir eve taşındık. Balkonun bir köşesine atılmış döküntülerin arasındaki garip bir makine, yıllar öncesine dönmeme ve Faik amca'yı anımsamama neden oldu. Yanında bir kol, üstünde büyükçe bir delik, önünde de birçok küçük deliğin olduğu ayakkabı kutusu büyüklüğünde basit ama ne olduğunu bir türlü anlayamadığım bir makine. Makinenin başında dakikalarca sessiz kaldığımı gören karım, "Bırak oyalanmayı da yardım et," demişti, "onu da bir köşeye koyuver, bir ara ev sahibine veririz, sonra ne yaptınız bilmemne aletime diye başımıza ekşimesin." Faik amcam hayatta olsaydı bu makine, bilmemne aleti olarak kalamazdı. Bu garip makine bizi, bilmediğimiz dünyalara götürür, bilmediğimiz insanların bilmediğimiz öyküleriyle tanışmamızı sağlardı. Acaba karım bu öyküleri öğrenmek ister miydi?

Evleneli üç yıl oluyor. Aynı işyerinde çalışıyoruz, zaten tanışmamız da bu sayede oldu. Tanıştıktan dört ay sonra evlendik. Pınar'ın ailesiyle annem çok iyi anlaşıyor. Borçlarımızı bitirip, biraz rahata erince çocuk yapmayı düşünüyoruz. İyi bir arkadaş çevremiz var. Her hafta sonu birinin evinde toplanıyoruz. Kimi zaman hep beraber televizyon izliyor, kimi zaman da kâğıt oynuyoruz. Pınar ve ben çok mutluyuz.

Evlenme teklif edeceğim gün çok heyecanlıydım. Yemeğe çıkmıştık. Annemle beraber aldığımız yüzüğün kutusuna küçük bir kart ilaştırmış ve üstüne ne yazacağımı da günlerce düşünmüştüm: Günlerce yağın yağmurdan sonra beliren gökkuşağı kadar güzelsin...

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

Karanlık bir gecede parıldayan deniz feneri kadar özelsin... Benimle evlenir misin? Acaba sadece "Benimle evlenir misin?" yazsam daha mı iyi olurdu?

Taşınma telaşı bittikten sonra, bir gece o garip makineyi önüme alıp ne olabileceğini düşünmeye başladım. Belli ki o büyük delik bir şeyin girişine yarıyordu ve kol da o şeyin bir değişim sürecine girmesini sağlıyordu. Ama o şey ne olabilirdi, nasıl bir değişim süreci yaşıyordu ve bütün bunlar sonuçta neye yarıyordu? Malzeme çantasından bir tornavida alıp sökmeye karar verdim. Yere bir gazete yayıp, parçalama işlemine giriştiğimi gören Pınar, "Saçmalama," dedi, "çocuk gibi, sağı solu kurcalayacağına, yarın ev sahibini ara da kurtulalım şu garabetten."

O gece uyku tutmadı. Yatakta dönüp dururken, gözümün önüne hep Faik amcanın görüntüsü geliyordu. Pınar'ı uyandırmamaya özen göstererek yataktan kalktım. Salondaki pencerenin önüne oturup, bir sigara yaktım. Bir yandan makineyi parçalamak ve ne olduğunu öğrenmek için garip bir istek duyuyor bir yandan da bunu yapmamam gerektiğini düşünüyordum. Sonuçta, çocukluğumun kestane kokan gizemi ağır bastı ve pencerenin önüne bir gazete serip makineyi üstüne koydum. Eminim Faik amca da olsa böyle yapardı.... Kolun çalıştırdığı düzenek, üstünde ince bir yarık olan bir kapakla örtülmüştü ve bu kapağı tutan paslı vidaları açmak çok zordu. Ama artık başlamıştım, vazgeçemezdim.

Faik amca hiç evlenmedi. Yedi yıl önce de bu dünyadan ayrıldı. Yalnız yaşıyordu ve öldüğü, günler sonra evinden yükselen kokudan rahatsız olan komşuların kapıyı kırıp içeri girmesiyle ortaya çıktı. Bizden başka akrabası yok gibiydi, bizimle de son yıllarda pek görüşmez olmuştu. Cenazesini ağabeyimle ben kaldırdık. Helvasını annem yaptı. Kız kardeşim

şehir dışında yaşadığından cenazeye gelemedi. Evindeki bir sürü küçük aleti ne olduklarını anlayamadığımız için atmak zorunda kaldık. Bazıları hurdacıya satıldı. Artık kullanılmayacak durumdaki fotoğraf makinesi, daktilo, tıraş makinesi gibi bir kaç aleti de ağabeyimle ben anı olsun diye bölüştük. Küçük küçük kâğıtlara, okunaklı bir el yazısıyla tuttuğu notları ağabeyimde kaldı. Hepsi bu kadar. Faik Işıkal, bu dünyadan meraklı bir gölge gibi geçip gitmişti.

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

Sol taraftaki vidaları açmayı başarmıştım. Tornaavidanın sapı, avucumun içini çürütmüştü. Ter içinde, gürültü yapmamaya büyük bir özen göstererek, sadece sokaktan içeri vuran ışıkların loş aydınlığında çalışmaya devam ediyordum.

Bir öykü kahramanı olamayacak kadar sıradan bir yaşamı vardı Faik amcamın. Oysa, onu hiç değilse bir öyküde ölümsüzleştirmek, ileride çocuğuma anlatacağım bir anının başrol oyuncusu yaparak, yıllar sonraya taşımak isterdim. Ama anlatacaklarım, artık kimsenin ilgisini çekmeyecek kadar sıradan şeyler olurdu: Faik Işıkal. Lise mezunu. Çeşitli devlet dairelerinde memur olarak çalıştı. Hiç evlenmedi. Hayatı boyunca, insanları şaşırtacak bir şey keşfetmeye çalıştı... Başaramadı.

Ama bir kahraman olmak için başarmış olması gerekliydi. İleride onu anlatırken, yaşamını yalanlarla bezeyip, birçok buluşun altında aslında onun imzasının olduğunu söyleyebilirim. Çocukluğumun tek kahramanının, herkesin kahramanı olması için yalan söylemekten çekinmem. Yalanlarla bezenmeyecek kadar dürüst yaşamış birine bunu yapmak, büyük bir haksızlık olmaz mıydı?

Bir gün, bir uçurtma yapmak istediğimi söylediğimde, çocukken bulduğu bir düzeneği anlatmıştı. Şu anda tam olarak tarif edemem ama uçurtma ipinin bağlı olduğu bir makara sistemi ve bu makaranın yanına sabitlenmiş bir ağırlık çizdiğini anımsıyorum. Ağırlık, uçurtmanın direnciyle hafif hafif aşağı yukarı salınıyor, böylece uçurtmanın rüzgârı daha iyi almasını sağlıyordu galiba. Biraz karışık oldu değil mi? Keşke Faik amca burada olsa ve o yumuşacık ses tonuyla çocukluk buluşunun marifetlerini tek tek açıklasa.

Sağ taraftaki vidaları açmak daha zordu. Arada bir, tornaavidayı sol elime alıyor ya da kutunun duruşunu değiştirerek sağ elimi kullanmaya çalışıyordum.

Annemin yatağımı ısılatmamdan dert yandığı bir gün, buna çözüm bulabileceğini söylediğinde çok sevinmiştim. Yatağıma, vücuttaki ısı değişimini algılayan ve başucumdaki saatin zilini çaldırarak beni uyan bir sistem yerleştireceğini söylemişti. Bu sayede uyanacak ve hemen tuvalete koşabilecektim. Bir de hepimizi yatak odasına toplayıp, geceleri benim tuvalete nasıl koşacağımı anlatmıştı. Uyurgibi yapmış, sonra zil sesi çıkarıp bizi kahkahalara boğarak panik içinde

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

tuvalete koşmuştu. Bu erken uyarı sistemini hiç gerçekleştiremedi. Ben de bir iki yıl daha yatağımı ısılatmaya devam ettim. Ama nedense artık eskisi kadar utanmıyordum.

Kapağı çıkarmıştım. Üstteki yarığın tam altına gelen yerde üçgen biçiminde yerleştirilmiş üç silindir vardı ve kol bu silindirleri döndürmeye yarıyordu. Silindirleri sökmeye karar vermiştim.

Amcamın vefatından sonra ağabeyimin eline geçen notlar sayesinde çok önemli bir gerçeği öğrendik. Aslında ilk okuduğumuzda gözlerimize inanamadık, bu harika buluş bile onun bir kahraman olmasını sağlamamıştı. Faik Işıkal, 1954 yılında Eskişehir'de görevliyken büyük bir buluşa imza atmış: ÇABA... O yıllarda Türkiye'de otomotiv sektöründe ciddi bir ilerleme yok. Eskişehir ise Anadolu'nun gelişmemiş ve kendi halinde bir ili. Amcam, Tapu Kadastrodaki görevi nedeniyle orada bulunuyor. Sabahtan akşama işinin başında dirsek çürütüyor. Gece yarılarına kadar, çeşitli çizimler, denemeler yaparak buluşunu geliştirmeye çalışıyor. Sonunda 24 Ağustos 1954 günü buluşunun prototipini bitiriyor: Çarpışma Anında Balon Açılması... Ya da kısaca ÇABA... Arabaların ön bölümüne yerleştirilen bir düzenek bu. Ani

bir çarpmayla önündeki hava dolu hazneye ilk hareketi veren pompa, arabanın göğsündeki bir deliğe yerleştirilen plastik balonun aniden şişmesine ve böylece sürücünün çarpışmanın darbesinden korunmasına yarıyor. Amcam buluşunu alıp Ankara'nın yolunu tutuyor. Ama patent bürosu, böyle bir buluşun hiçbir işe yaramayacağı ve gereksiz olacağı yönünde görüş bildiriyor. Otomobil üreticileri de sürücü güvenliğini korumak için, koltuk kenarlarına konulacak bir kemerin yeterli olacağını söyleyip, gerekli ekonomik yardımı vermekten kaçınıyorlar. Oysa Faik amca, bu buluşunun reklamını bile düşünmüş durumda: Falanca arabaları tercih edin, yaşama ÇABA'nızı devam ettirin...

Makineyi darmadağın etmeyi başarmıştım. Ellerim yara bere içinde kalmıştı. Bir sigara yaktım. Amcamın bir şeyler anlatırkenki heyecanlı görüntüsü gözlerimin önünden gitmiyordu. Neden hiç evlenmemişti? Onun bu heyecanını paylaşacak birini mi bulamamıştı? Pınar benim heyecanlarımı paylaşıyor muydu ki? Ya da ben herhangi bir şeye, uğruna hayatımı verecek kadar büyük bir heyecanla bağlı mıydım? Oysa çocukluğumda, büyüyünce ünlü bir bilim adamı olmayı, amcam

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

gibi bir sürü şey bilmeyi, çeşit çeşit buluşlara imza atmayı hayal ederdim. Önce hayaller ve heyecanlar gitti sonra da amcam. O belki bir öykünün kahramanı olamamıştı ama hiç değilse üç küçük çocuğun kahramanı olmayı başarmıştı. Sıradan bir makinenin dişlisinden farkı kalmayan bir adamın kestane kokulu hayallerinin kahramanı olmayı başarmıştı.

Gün açarırken, garip makinenin dağılmış parçalarını bir naylon torbaya tıktırıp, yatmıştım. Sabah erken kalkmak, işe geç kalmamak ve bir an önce yetiştirmem gereken raporların başına oturmak zorundaydım. Uyku gelip beni teslim almadan önce, keşke Faik amcam erken uyarı sistemini yapabilseydi diye düşündüm.

Aslında o ayakkabı kutusuna benzeyen garip makineye ne olduğunu söylemek istemiyorum. Çünkü Faik amcamın yeğeni olarak, bu kadar basit bir şeyi anlamamış olmaktan dolayı utanıyorum. İki gün sonra ev sahibinin karısı gelip, artık bir işe yaramayacak hale getirdiğim erişte makinesini aldı ve söylene söylene gitti. Yukarıdan hamurun verildiği ve ön taraftaki küçük deliklerden uzun erişte parçaları olarak çıktığı, bir çocuğun bile anlayabileceği basitlikte bir düzenek. Kadın gittikten sonra Pınar "Daha taşmalı iki gün oldu ve sayende ev sahibisiyle ters düşmeyi başardık," diye laf sokarken, bildiğim bir gerçeği ona asla açıklamamaya karar verdim: Faik amcam yaşıyor olsaydı bu makinenin, erişteyi pişmiş olarak çıkaracağını yapardı.

14

Daha önce tanışmış mıydık?

Daha önce tanışmış mıydık?

Özür dilerim, birden sizi eskiden tanıyormuşum hissine kapıldım da. Yoksa böyle pat diye söze girmeyi sevmem. Aslında sevmezdim demeliyim. Yıllarca hep düşündüklerimi değil de, söylemem gerekenleri söyledim. Hepimiz böyle yapmıyor muyuz? Aman şöyle dersem ayıp olur, böyle dersem yanlış anlaşılırım falan filan... Oysa bazen öyle anlar oluyor ki, aklımızdan geçenleri söylemek için başka şansımız olmayacağını biliyoruz. Ben de yanıma oturduğunuz andan beri sizi nereden tanıdığımı bulmaya çalışıyorum. Baktım ki bulamayacağım, düşünce düşünce delireceğime sorayım dedim... Demek hiçbir yerden hatırlamıyorsunuz. Nerede oturuyorsunuz? Haa bu arada söze destursuz girdiğim için adınızı sormayı unuttum... Allah Allah, Ebru adı da bir şey çağrıştırmadı. Bir göbek adınız filan var mı peki?.. Hmm, yok demek. Benim üç tane göbek adım var. Yani hiçbirisi nüfus cüzdanımda yazmıyor ama dedemin, büyükbabamın ve Naile Teyze'nin koyduğu üç tane göbek adım var. Naile Teyze, o yıllarda evinde kiracı olarak oturduğumuz bir kadıncağızdı. Bahçe içinde küçük bir evi vardı. Biz alt katta otururduk, o da üst katta otururdu. Hiç çocuğu olmamış, kocasını genç yaşında kaybetmiş zaten. Tabii öyle yalnız kalınca da, biraz sevgisiz bir kadın olmuş. Ama bize öyle davranmazdı, annemi kızı, beni de torunu gibi severdi. Babama biraz ters davranırdı ya, neyse!.. Sizi sıkıyorum değil mi? Yani açıkçası

ben geveze yol arkadaşlarını sevmem. Ama dedim ya, sizi yıllardır tanıyor gibiyim. Yok yok tanıdığımı eminim. Dur bakalım, yol uzun, elbet nereden tanıdığımı bulacağım... Yahu, haldır huldur konuşmaktan kendimi tanıtmadım değil mi? Durun, en iyisi ben size kartımı vereyim. Neredeydi bu yahu, hah, alın bakalım. Bunlar şirketin numaraları, dokuz hat, alttaki faks numarası, oradan aramayın. Ben

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

genelde şirket dışında oluyorum ama not bırakırsınız... Bakın bir anlaşma yapalım, sıkılırsanız hemen söyleyin, ben de susayım. Çünkü boş konuşan bir yol arkadaşı gibi sıkıcı bir şey yoktur. Benim şansına da yolculuklarda yanıma hep geveze adamlar oturur. Bilirsiniz, eskiden şehirlerarası otobüslerde bir adamla bir kadını yanyana oturtmazlardı. Gerçi hâlâ öyle yapan şirketler var ama neyse... Ben de işim gereği sürekli seyahattem... Efendim, ben bir temizlik ve ilaçlama firmasının kontrolörüyüm...

Haklısınız, karta sadece şirketin adını yazmışlar, oradan da ne iş olduğu belli olmuyor... Neyse, şimdi işten konuşup canınızı sıkmayayım. Belli ki siz öğrencisiniz, aman bu günlerin tadını çıkarın, iş hayatı başladıktan sonra çok arayacaksınız... Ne diyordum?.. Haa, şu geveze yol arkadaşları. Yine böyle seyahatlerden birinde yanıma bir adam oturdu. Baktım, efendiden bir adam. Oh, dedim içimden, bu sefer dır dır çekmeden rahat bir yolculuk yapacağım. Ne gezer! Şoförün kontak anahtarını çevirmesiyle birlikte adamın da çenesinin motoru çalıştı. Bir yandan konuşuyor, bir yandan leblebi yiyor. Anlattıkları ipe sapa gelir şeyler olsa canıma minnet. Böyle boş konuşan bir adamı rüyanızda görseniz, sabaha ter içinde uyanıp, ne kâbustu be, dersiniz. Uzatmayayım, yol boyunca susmadı, yok çiklet çiğner misiniz, yok nane şekeriniz var mı, yok şöyle mi, yok böyle mi? Bir ara başımı öbür yöne çevirip, oflamaya başladım ki anlasın. Ne gezer! Susmuyor, susmuyor, susmuyor... Altı saatlik yolculuk, altı yıl gibi geldi bana. İner inmez, şirketin otogardaki bürosuna gittim. Buyrun efendim ne vardı? Ne olacak, hani bu şirkette bayan yanı vermiyordunuz? Vermiyoruz efendim, ne oldu bir aksilik mi oldu? Oldu tabii kardeşim, bana bayan yanı vermişsiniz, adam yol boyunca baydı durdu... Hahahah! Bu esprime hâlâ gülerim... Komik değil mi? Yani baymak filan derler ya, işte o anlamda söylüyorum, adam baydı diyorum... Hahahah... Siz böyle kelime oyunlarından pek hoşlanmıyorsunuz herhalde. Ben bayılırım. Bizim eve tüpgaz değiştirmeye gelen bir adam vardı, ona da Tübitak Efendi derdim. Hani şu bilimle ilgilenen kurum var ya, onun gibi, Tübitak. Ama biraz şey gibi söyleyeceksiniz, tüpü tak der gibi. Tüp-i-tak. Hahahah... Nereden de buluyorum böyle şeyleri bilmem ki?.. Siz fıkra bilir misiniz?.. Aslında haklısınız, fıkralara ben de gülmem. Hele o soğuk Amerikan esprileri yok mu, illet oluyorum. Ne o adam yatmış, karısı yelken... Ne o öyle, efe/koydum tefe der gibi...

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

Yaaa, ben sizi nereden tanıyor olabilirim? Nerede oturuyorum demiştiniz?

Aaaa, hangi sokak peki? Sokağınızın adını bilmiyor musunuz? Bu da iyi vallahi... Aslında vardır böyle insanlar, hani Naile Teyze demiştim ya, o da bilmezdi oturduğumuz sokağın adını. Fırının sokağındaki aşı boyalı ev demek yetiyordu ona. Fazla konuşmazdı zaten. Hatta yukarıdan aşağı bile pek inmezdi. Genelde annem yanına çıkardı. Babamı zaten sevmezdi... Aaa, bakın aklıma ne geldi... Tabii ya, neden yıllardır bunu düşünmediysem, bende de kafa. Belki de kocası öldükten sonra erkeklere düşman oldu kadıncağız. Vardır böyle durumlar. Tabii ya öyle olmalı. Yıllar önce böyle bir film seyretmişim. Durmadan cinayetler işleyen bir kadın var. Hatta başroldeki dedektifle de aşk yaşıyor filan. Ama adam kadının katil olduğunu bilmiyor. Gerçi biz de bilmiyoruz ama ben filmin en başından anlamıştım kadının katil olduğunu. Zaten ben sinemada ya da televizyonda bir şey seyrederken hemen sonunu anlarım. Daha filmin başından sonunu söyleyiverince dayıoğlu bana hep, ne o bunun da mı senaryosunu sen yazdın, der. Ne yapayım, bu da böyle bir yetenek işte... Efendim? Naile Teyze'ye ne olduğunu mu merak ettiniz. Öldü. Yani, dedim ya zaten yaşlı bir kadındı, sonunda da göçtü gitti. Zaten o öldüğünde biz çoktan başka bir semte taşınmıştık. Neyse bırakın şimdi ölümü filan da ben size geçenlerde... Aa, tabii yorgunsanız biraz kestirin.

İsterseniz ceketimi vereyim de şöyle rulo yapıp başınızın altına koyun. Yoksa boynunuz çok fena tutulur. Allah korusun boyun fıtığı bile olur insan bu sarsıntıda. Bir keresinde... Efendim? Tabii, siz kestirin. Mola yerine geldiğimizde ben sizi uyandırırım. Yok, öyle demeyin, molayı kaçırdınız mı bir daha durmaz bu otobüs. Bir el yüz yıkamadan, tuvalete gitmeden, çorba içmeden devam ederseniz, bitmez yol. Geçen ayki seyahatimde molada uyuyakalmışım da... Ebru Hanım... Ebru... Ebru... Yazık, uyudu kızcağız... Muaviiin!.. Muaviiin!.. Kolonya var mıydı? Hah... Ne marka bu kolonya?... Bunu böyle plastik şişede değil cam şişede ve buzlukta muhafaza edin... Serin serin, oohhhh... Ne bu böyle hamam suyu gibi... Amannn!.. Tamam geçti, sakın olun. Karşıdan gelen kamyon hatalı sollama yapınca, bizim şoför de aniden frene asıldı tabii. Ben de başınız çarpmasını diye alnınızdan tutuverdim... Manyak bu herifler be, katil ruhlu pez... Vallahi, cebinde silahın olacak, hatalı sollama mı Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan yaptın, gel bakayım, tak, tak, tak, bitti. Neyse, verilmiş sadakamız varmış... Olan sizin uykunuza oldu... Muavin! Çocuğum ablana biraz kolonya ver, bir de su getir bakayım. Yok, yok kolonya iyi gelir. O kokulu mendiller bir işe yaramaz... Ver suyu ben tutarım, sen kolonyayı bol bol dök çocuğum.. Hah, iyice burnunuza çekin... Alın şu suyu da yudum yudum için. Haydi, hepimize geçmiş olsun. Bu hatalı sollama yapan hayvanlar yüzünden asker dönüşünde ölümcül bir trafik kazası geçirmiştım. Ama şimdi onu anlatıp da sizi sıkmaya, üzmeye niyetim yok. Bilirsiniz, hepimizin hüznü hikâyeleri vardır. Ama bence önemli olan, karşıdakini üzme değil, kısa süreliğine de olsa mutlu edebilmektir. Dikkat ettiyseniz hep keyifli şeyler anlatmaya çalışıyorum... Aaa, bakın az konuşuyorsunuz ama konuşma sanatının püf noktalarını iyi biliyorsunuz. Yani sorularınız gerçekten de akıl dolu. Eee, ne de olsa üniversitelisiniz. Gerçi her üniversiteli sizin gibi olmuyor ama... Efendim?... Haa, sorunuz... Hayır, çocuğum yok. Evli de değilim. Bakın orta yaşa geldim ama hâlâ kendime uygun birini bulamadım. İnsan evleneceği kişinin belli bir kültürü olsun istiyor, oturup iki çift laf edilebilecek birini arıyor. Mesela ben hep gençlerle arkadaşlık ederim. Kafa yapısı yaşa bakmaz. Daha geçen ay gittiğim bir lokantada tesadüfen tanıştığım bir kız, o da sizin yaşlarınızdaydı, yahu inanamıyorum, dedi, yani kaç tane erkek arkadaşım oldu ama beni böyle on dakikada anlayan olmamıştı... Efendim?... Aaa, mmm... Peki madem sordunuz, öyleyse önce bir tahmin edin, sizce kaç yaşındayım?... Çıkın, çıkın... Çık... O kadar da değil canım, hahahah!... Evet, kırkaltı yaşındayım... Evet, hiç evlenmedim... Nasıl? Tabii ki aşık oldum ama... Aaa, siz de sustunuz sustunuz, sonra da yara deşmeye başladınız... Yahu, bu otobüslerde sigara içilmemesi ne kadar da kötü oluyor değil mi? Çiklet alır mısınız? Bunlar yeni çıkmış, çilek kokuyor. Bakın... Hoh!.. Ne?... Haaa, aşk meşk meseleleri... Bu soruyu bilemedim, başka soruya geçsek olmaz mı sunucu hanım?... Hahahahah! Cevap veriyoruz, düüüt, su samuru!.. Hahahah... Yarışma programlarında hep böyle oluyor ya, birden aklıma geldi işte... Ne oldu? Yine sustunuz...

Şu geveze yol arkadaşlarından söz etmişim ya, şimdi yanınızda onlardan biri olsa ne sorardı tahmin edin?... Öyle hemen pes etmeyin, düşünün biraz... Peki, peki, uğraştırmayayım sizi. Bu adamların konu bulma yetenekleri olmadığından, böyle sessizlik durumlarında tek bir

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan soruları vardır. Yolculuk nereyeydi? Hahahah... Yahu Allanın akıllısı, otobüs nereye gidiyorsa, tabii ki oraya. Bana böyle bir soru sorulduğunda hemen, Patagonya'ya, diyorum. Adam da tren görmüş öküz gibi bakmaya başlıyor... Aaa, ne güzel bir defter. Ne yazıyorsunuz?... Ay, özür dilerim, ben de samimiyyetin tadını kaçırdım değil mi? Siz rahat rahat çalışın, bana aldırmayın. Ama küçük bir tavsiyede bulunayım, uzun süre önünüze bakıp, yazmayın, yol tutar. Mideniz bulanır, fenalaşırsanız, hiç çekinmeden söyleyin. Gerçi artık yollar kaymak gibi ama yine de belli olmaz. Eskiden bu yol yoktu, şu sol taraftaki dağın tepesinden dolaşan virajlı bir yol vardı. Dön, dön bitmezdi. Araba dağ yoluna vurduğunda, otobüsten böğürtüler

yükselmeye başladılar... Efendim?... Haa, annemle babam hayatta. Tabii, eski insanlar bizim gibi olmuyor. Stres yok, hormonlu gıdalar yok, hava kirliliğinden araba radyatörüne dönmüş ciğerler yok. Babam seksenine merdiven dayadı ama hâlâ demir gibidir. Yahu, demir dedim de, biz sakın Demirciköy'den tanışıyor olmayalım? Tatillerinizde nereye gidirsiniz?... Demek oradan da değil... Allah Allah çıldıracağım yahu, mutlaka tanışıyoruz ama nereden?... Siz de hiç hafızanızı zorlamıyorsunuz ki canım... Tabii, buyrun sorun... Nasıl?... Bakın küçük hanım, siz beni tamamiyle yanlış anlamışsınız. Şimdi öyle bir şey söylediniz ki... Yok yok, kalbimi kırdınız. Ne demek yani, ben otobüslere binip de, tanışıyor muyuz diye konuya girerek çapkınlık yapan bir adama mı benziyorum?... Yok, ben çok yanlışmışım. Keyifli bir yol arkadaşlığı yaparız sanıyordum ama... Tamam, tamam. Artık susalım Ebru Hanım. İyi yolculuklar.

Efendim?... Aman ne demek efendim, şimdi çikletinizi alırsam, kimbilir ne anlamlar çıkartırsınız? Yok canım, üzülme. Bu soruyu her yol arkadaşınıza sorar mısınız derken düşünseydiniz. Çok kırdınız, çok... Tamam, öyle demek istemediğinizi ben de biliyorum ama kırıldım bir kere. Hayır, işin kötüsü sizden beklemezdim... Nasıl?... Hiçbir sorunuza cevap vermedim mi?... Ne sordunuz da cevap vermedim?... Naile Teyze mi? Dedim ya, kadıncağыз öldü. Başka hangi sorunuza cevap vermedim?... Haaa, aşk meşk durumları. Ee, desenize siz biraz çapkın konulardan konuşmayı seviyorsunuz. Hahahah... Bakın, hemen yumuşattınız beni. Askerden döndüğümde bizimkilerin tek derdi beni bir an önce evlendirmek oldu. Annem her Allanın günü yeni Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan bir adayla çıkageliyor. Yahu anne, bırak ben kendim gönlüme göre birini bulayım, diyorum ama dinletemiyorum. Neyse lafı uzatmayayım, bir gün eve erken gel, ailecek akşam oturmasına gideceğiz dedi. Kimlere dedim, tanımazsın dedi. Anladım ki bana bir kız gösterilecek. Akşam tatlımızı aldık, iki sokak aşağıda bir eve gittik. İçeri girince bir de ne göreyim? Bana tanıştıracakları kız, kahveden en yakın arkadaşım Hüseyin'in sevgilisi Aysel değil miymiş? Hahahah... Kızla göz göze geldikçe, gülmemek için türlü hallere giriyoruz. Olacak iş değil yani... Aslında böyle garip tesadüfler beni hem güldürür hem de şaşırtır. Bir keresinde de... Ha?... Sonra ne mi oldu?... Ne zaman?... Haa, Aysel olayını soruyorsunuz. Ne olacak, beğenmedim dedim, konu kapandı. Siz onu bırakın da şimdi anlatacağım olayı dinleyin... Bak hayvana yahu, yine hatalı sollama. Bir de uzunlarını yakmış terbiyesiz. Bunları sallandırmak lazım canım. Katil herif... Neyse, ne diyordum?... Bir şey mi anlatacaktım? Neyle ilgiliydi acaba?... Tesadüfler mi? Hay Allah, al başına belayı, ne diyeceğimi unuttum. İşte sohbet böyle tatlı olunca, bir ondan bir bundan bahsetmekten insanda kafa kalmıyor. Dur, şimdi hatırlarım... Neydi acaba?... Efendim?... İşle ilgili bir anı mı?... Haydaaa, ne garip şeyleri merak ediyorsunuz?... Dur, bir düşünelim bakalım... Mmm... Yok o olmaz... Hahahah, aslında Tuğrul'un, kafası iyiyken ilaçlı suyu rakıya katıp içmesi olayı var ama o hikayenin başı biraz ayıp doğrusu... Başka bir şey bulayım. Eee, canım hep ben konuşuyorum, aslında biraz da siz anlatsanız ya. Yolculuk nereyeydi? Hahahah! Yahu, ne salak herifler var. Yolculuk nereyeymiş? Patagonya'ya, Patagonya'ya... Hahahah! Hah, kara kaplı defter çıktı, Ebru Hanım'ın ders çalışma saati. Hahahah! Ay, siz bana bakmayın, sinirlerim bozuldu, artık makaraları toparlayamam, herşeye gülerim... Muaviiiin! Muaviiiin! Bana bir su ge... Efendim?... Aaa, mola yerine gelmişiz. Oh, oh iyi oldu, yorulmuştuk vallahi... Buranın Ezo Gelin çorbası, mmmh, nefistir... Tabii, tabii, tuvalete gidin, sonra içeride buluşalım. Yanınıza bozuk para almayı unutmayın haa, burada tuvalet paralıdır. Sonra da bir güzel karşılıklı çorba içeriz. Hem belki içerenin ışığında sizi nereden tanıdığımı da çıkarabilirim.

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

20

Alo!... Volkan merhaba... Evet, benim, Sinem... Nasılsın canım?... Nasıl olayım, yorgunluktan ve baş ağrısından ölüyorum. Evet, evet, yoldan arıyorum. Otobüs mola verdi... Nee?... Bilmiyorum, herhalde cep telefonu iyi almıyor, sen beni duyabiliyor musun?... Rezaletti, tam bir hayal

kırıklığı... Yanıma bir adam düştü. Adam demek yanlış olacak, bir kâbus. Arabanın motoruyla birlikte adamın da çenesinin motoru çalışmaya başladı. Buraya kadar susmadı... Hayır canım işe yarar bir şeyler anlatsa rezalet der miyim?.. Kendimi Ebru diye tanıttım. Zaten sonrasında da pek konuşmadım... Hayır, hayır başlangıçta ilginç gibiydi. Kırkaltı yaşında bir adam. Hiç evlenmemiş, sürekli seyahat ediyor... Tabii canım, çocukluğunu filan deşmeye çalıştım. Hatta bir Naile Teyze konusu vardı ama adam hiçbir konuda derinlemesine konuşmuyor ki. Tam, hah buradan bir şeyler çıkar, diyorum, hooop başka konuya geçmiş bile... Evet, evet... Hatta bir ara o kadar sıkıldım ki, uyumayı bile denedim... Evet evet, gerginleşip daha ciddi konulara geçsin diye tersledim bile... Ne gezer, gülüp duruyor... Esprilerini d u y san ne demek istediğimi anlardın... Merak etme canım. Yok artık, saldıracak halleri yok ya... Sakin ol hayatım, ben nerede durmam gerektiğini biliyorum... Canım hepsi bu adam gibi çıkmaz herhalde... Mutlaka iyi öyküsü olan birileriyle de tanışacağım. Bilemiyorum, daha yolun başındayım, bu ilk denememdi. Belki bu adamdan da bir şeyler çıkardı ama dayanamadım. Hayır, yola devam etmeyeceğim. Nasıl olsa buradan başka bir otobüs geçer, biraz bekler ona binerim... Ne olur böyle yapma Volkan. Baştan anlaşıştık, huysuzluk etmeyeceğine dair söz vermiştin... Canım çok bunalırsam daha erken keserim. Kitabın adı da, On Yolculuk On Öykü, olmaz da, Yedi Yolculuğun Öyküsü olur... Efendim?.. Hahahah!.. Hırsız deme bana, gelince ısıtırım ama haa!.. Ne yapalım, herkesin bir hikâyesi olabilir ama herkesin bir kalemi yok... Efendim?.. Sesin gidiyor, duyamıyorum... Seni sonra arayacağım canım... Seni seviyorum!

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

Merhaba... 24 numara burası mı? Rahatsız edeceğim, izninizle... Sizin için koridor ya da pencere kenarı fark eder mi? Sağ olun... Şu çantamı da yukarı koyayım da sizi sıkıştırmayayım... Evet, sonunda yerleşebildim... Ne kadar var doğuma?.. Aaa, çok az kalmış, Allah kolaylık versin... İlk çocuk mu?... Ay ne güzel, inşallah bir avazda kurtulursunuz... Kendimi tanıtmayı unuttum. Adım Ebru, merhaba... Memnun oldum... Bu arada insan insana benzer derler ama... Yani, sizi gözüm bir yerlerden ısırtıyor gibi... Daha önce tanışmış mıydık?

22

Şerbetçi

"Sakin kıpırdama," diyorum Kiraz'a. Ama uzun süredir gözlerimden ayırmadığı gözlerinden, yanıma gelmek istediği belli oluyor.

Şu anı mı merak ediyorsunuz, şu ana gelene kadar yaşananları mı? Tabii ya, bunu sormam bile aptalca değil mi? Şu anı merak ediyor ama şu ana kadar yaşananları da öğrenmek istiyorsunuz. Oysa sadece, şu anda ne durumda olduğumu öğrenmekle yetinseniz her şey ne kadar da kolay olacaktı. Şu anda...

Sellice'ye bu sabah geldim. Şehir merkezine dokuz saatte ulaştım. Güneye doğru yarım saatlik bir yolculuktan sonra, köyün bozuk ve dolambaçlı yoluna saptım. Üç saate yakın süren tırmanış sırasında hararet göstergesi sınırı fazlasıyla geçtiği için iki kere mola verdim. Ardı arkası kesilmeyen bahar yağmurları nedeniyle çamur haline gelmiş yolda ilerlemenin zorluklarına karşın, sabahın erken saatlerinde köye girdim. Terlemiştim, kendimi pis hissediyordum, uykusuzdum ama sonunda buraya gelmeyi başarmıştım. Üç gün önce çıkmaya karar verdiğim garip yolculuğun son durağından bir adım ötedeydim. Her şey, geçen yıl bir akşam eve geldiğimde yemek masasının üstünde bir mektup bulmamla başladı. Önünden her geçtiğimizde bizi büyüleyen kırtasiye dükkânından aldığımız büyük zarflardan birinin içinde, karımın not defterinden koparılmış kareli kâğıda yazılan kısa bir mektuptu bu. Meltem, artık bu evliliği sürdürmek istemediğini ve beni terk ettiğini yazmıştı. Kâğıdı katlayıp tekrar zarfın içine yerleştirmiş, resmi belgelerin ve faturaların durduğu çekmeceye koymuştum. Sonra bir gün önceden kalan zeytinyağlı pırasayı ve makarnayı yiyip, televizyon seyretmiştim. Uykumun geldiğini hissettiğim anda yatağa yatmış ama sabaha

kadar uyuyamamıştım. O geceden sonra da doğru dürüst uyuyamadım zaten. Her akşam geç saatlere kadar oturuyor,
Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

23

uykumun geldiğini hissedip yatıyor ve sabaha kadar uyuyamıyordum. Kimi gün sabaha karşı yorgunluktan baygın düşüyor ve renksiz bir uykunun kollarında beni bekleyen kâbusa doğru koşuyordum.

Kendini bomboş bir mekânda buluyorsun. Bu bölünmemişti duygusu yüzünden kendi gerçeğini kaybediyorsun. Ağaçların bulunmadığı, kuşların bile uğramaktan kaçındığı boş bir arazinin ya da önceki kiracısının izlerini atmamak için direnen boşaltılmış bir evin orta yerinde ellerini beline koyup, yaşamın her türlü kalabalığına karşı cesurca dikilebildiğini hissettiğin anlarda o ilk aşkın gururunu yaşıyorsun. Gölgeleleri bile barındırmayan yalnız alanların kokusu, sana hep sevginin ilk kez senin tarafından nesneleştirildiği günleri getiriyor. Ama öyle huzurlu yerlerde sonsuza kadar kalamazsın. Kuşlar gelir ya da eşyalarla dolar odalar. Kuşlar uçsuz bucaksız yeşillikte ağaçların yükselmesini istercesine oraya buraya tohumlar savururlar. Sandalyeler, masalar, dolaplar, vazolar, resimler sanki o ilk aşkın izlerini yok edip sonraki hayatlarının izlerini daha belirgin hale getirmek istercesine dizilirler sırayla. Gölgeleler sarar çevreni. O anda kaçmak istersin. Bir süre daha ilk aşkınla yalnız kalabilmek için koşarak uzaklaşmaya çalışır ama sağında solunda duran ağaçlara, sehpalara, koltuklara takılır yere düşersin. Düşersin, düşersin, düşersin...

İşte bu korkunç kâbuslarımdan hep o düşme anında uyanırdım. Yatağımda doğrulur, korkudan sıklaşan nefesimi dengelemeye çalışırken odadaki eşyaları incelerdim; sokak lambasından vuran ışıktaki gölgeleleri üstüme doğru uzanan eşyaları. Uzanır, gözlerimi kapatıp o bomboş alanlara kaçmak isterdim tekrar. Ama yapamazdım. Çünkü hayaller gibi kâbuslar da çabuk terk eder insanı.

Meltem'in evi terk edip annesinin evine gitmesinden kısa bir süre sonra tek celsede boşanmıştık. Taraflar anlaşmıştı, çocuk yoktu ve şiddetli geçimsizlik bir evliliğin noktalanması için yeterli nedendi. Mahkemeye gitmek istememiş ama davanın uzayabileceği düşüncesiyle avukatın sözünü dinlemiştim. Meltem de oradaydı. Duruşma salonuna girmeden önce biraz konuşmuştuk. Keyfi yerindeydi. Evi aniden terk ettiği için üzgün olduğunu ama kavgalı bir ayrılıktan korktuğu için böyle yaptığını söylemişti. En azından birimiz

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

çıkıp gidebilecek kadar cesur olmalıydık. Eşyalarının çoğunu göndermişim ama unuttuğum birkaç şey vardı. Çantasından not defterini çıkarıp, kareli kâğıdın üstüne istediği şeylerin bir listesini yapmıştı. Listeyi katlayıp cüzdanıma koyarken hep yanımda taşıdığım vesikalık resmini görünce gülümsemişti. Sonra da boşanmıştık.

Aklıma birden radyoyu kapatmak geliyor. Biraz öncesine kadar normal çalışan radyo, durumun garipliğini anlamış gibi hissettirtiler ve cızırtılar dinletmeye başladı. Gözlerimi kapatıp, kendimi anlamsız hissettirtilerin büyüğü dünyasına bırakıyorum...

Sellice, Okan'ın anlattığından da garip bir köydü. Resimlerde ya da filmlerde gördüğümüz, ilkokul şarkılarında dillendirdiğimiz köylerden çok farklı, birbirlerinden oldukça uzağa yapılmış tek katlı beyaz evlerden başka bir şey görülmeleyen bir yerdi. Asıl gitmek istediğim yere yani Ayantepe'ye nasıl ulaşabileceğimi öğrenmek için birilerini görmeliydim. Ama bu garip köy yabancıları daha da yabancılaştırmak istercesine sessiz, nefessiz duruyordu karşımda. Arabamı köyün meydanı olduğuna inandığım bir boşluğa park edip, bir saat kadar yoldan birilerinin geçmesini, meraklıların ne aradığını sormasını bekledim. Evlerden birinin kapısını çalmaya korkuyordum. Bu köyün insanı tedirgin eden bir yalnızlığı vardı. Bu dünyaya ait olmadığınızı anlayana kadar yalnız kalmanızı, sonra da çekip gitmenizi ister gibiydi. Sabrettim. Öğleye doğru arabadan inip uyuyan bacaklarımı açmak için gerine gerine yürümeye başladığımda karşıdaki

tepeden genç bir çocuğun geldiğini gördüm. Saatlerdir beni gözlemiş, yaptığım her hareketi incelemiş ve kişiliğimi tümüyle çözümlemiş bir psikolog edasıyla yanıma yaklaşıp "Ayantepe'ye şu yoldan gidilir. Ama arabayla gidilecek yol değildir, dikkatli olun," dedi. Bir şeyler sormak için ağzımı açtığımda çoktan arkasını dönmüş, köyünün kendine has yalnızlığına doğru yürümeye başlamıştı. Dinlediklerimden garip bir yerle karşılaşacağımı biliyor ama bu kadarını da ummuyordum doğrusu. Gencin gösterdiği yöne, bir yılanın tehditkâr dili gibi kıvrıla kıvrıla giden yola baktım. Biran durdum. Ama durmamalıydım. Arabama bindim ve yolculuğumun son durağına ulaşmak üzere hareket ettim. Şerbetçi'yle buluşmaya hazırdım artık.

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

25

Sol ayağım karıncalandı. Kıpırdamak istiyorum ama bunu yapmamam gerektiğini biliyorum. İnsan durmayı da bilmeli...

Uykusuzluk işimi yapmama engel olmuyordu. Kimi gece hiç uyumadan kimi gece de garip bir kâbusun tuzağına düşeceğim kısa bir uykunun ardından işe gidiyordum. Bir iki bardak kahveden sonra toparlanıyor, gün boyunca başka hiçbir şey düşünmeden çalışıyordum. Ama bir süre sonra patronum, izin kullanmak isteyip istemediğimi sordu. Yorgun göründüğümü, gözlerimin altında mor halkalar oluştuğunu, yaşadığım sıkıntıyı anlayışla karşıladığını ve bu zor günlerimde bana destek olmak istediğini söylüyordu. Kendimi iyi hissettiğimi, çalışmanın beni rahatlattığını, izne ayrılmak istemediğimi söylediysem de fayda etmedi. Sonuçta yıllardır hizmet verdiğim şirketim, başarılı çalışmalarımın ödülü olarak, bunalımdan çıkana kadar "süresiz izin" verdi. O akşam eve giderken bakkaldan yarım ekmek ve bir küçük kutu barbunya pilakisi aldım. Karnımı doyurduktan sonra televizyon seyretiltim. Televizyonda güneş yanığı teni yağlanmış, her bir kasının arası kalemle çizilmiş, yüzündeki mutlu ve kararlı ifadeyi hiç kaybetmeyen bir adam karın kaslarını nasıl geliştirebileceğimizi, yağlarımızı nasıl eriteceğimizi, sırt ağrılarımızdan nasıl kurtulacağımızı, bütün bunlar sayesinde yarınlarımıza nasıl umutla bakacağımızı anlatıyordu. Çevresindeki mayolu kızlar adamın kas dolu vücuduna, "Mmmmm, ne kadar harika bir vücut, biz bu adamı hiç terk etmeyelim," der gibi gurur ve istekle bakıyorlardı. Geçen hafta bu aletten aldığım ve yorgunluktan bitkin düşüp uykuya yenilebilmek için saatlerce nasıl çalıştığım aklıma gelince sinirle kanalı değiştirmiştım. "Aniden misafiriniz geldi ve ikram edecek bir şeyiniz mi yok? Dert ettiğiniz şeye bakın. Onlar içeride tatil fotoğraflarınıza bakarken, beş dakikada, meyveli, çikolatalı, dondurmali bir pasta yapıp, bu ani baskını mükemmel bir davete çevirmek artık çok kolay." Kadının biri, yapıştırma bir gülümseyişle beş dakikada puding yapıp, hazır pasta kalıplarının üstüne döküyor ve baskıncı misafirlerini mat ediyordu. Herkes şaşkın, herkes mutlu... Biz de çok mutluyduk. Bizim de dostlarımız gecenin bir yarısında, hiç beklemediğimiz bir anda baskın verirlerdi. Pasta yapamazdık, altın sarısı şekerliklerimiz yoktu,

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

26

ikimiz de harika vücutlara sahip değildik galiba. Ama bir parça kek, biraz peynir ve bir şişe şarapla misafirlerimizi şaşırtmayı bilirdik yine de. Herkes gittikten sonra kalan şarabı bitirir, sonra sevişirdik. Ağzımızın şarap kokmasına aldırmadan sıkıca sarılır, uyurduk. Öyle gecelerde uyku, yorgun bedenlerimizin birbirinde dinlenmesi anlamına geliyordu. Oysa şimdi sadece yeni bir kâbusa açılan bir kapı...

Bomboş bir bahçede zürafalar görüyorsun. Dişi zürafa dünyanın en hüznümlü canlılarından biri. Hüznümlü olduğu kadar çaresiz, ince uzun bacaklarını kırarak oturamadığı ya da yan yatmayı başaramadığı için doğum sırasında oldukça yüksekten düşecek olan yavrusunu kaybetme korkusuyla geçiriyor hamilelik dönemini. Sonra doğum anı geliyor. Yüzyıllardır süren gelenek değişmiyor ve doğanın zürafaya verdiği kabiliyetsizlik sonucunda yüksekten düşerek doğmak zorunda olan bebek zürafa, ilk nefesinden itibaren bir yaşama savaşına başlıyor, işin acısı bu ilk savaşında düşman bir anlamda

annesini. Doğum sırasında anne zürafanın altına bir ağ gerilmesi gerektiğini düşünüyorsun. Sonra bir anda kendini göbeğinde bir kordonla düşerken görüyorsun. Hafif ıslak, şaşkın ve çırpılçılak, aşağı doğru süzülüyorsun. Altında ağ yoksa düşüp ölebilirsin. Kısa bir an tepende ne olduğuna bakıyorsun, sonra gözlerin ya ağ yoksa korkusuyla aşağı doğru dönüyor ve aşağıda...

Aşağıya bakmak istiyorum. Bakmamam gerektiğini biliyorum, bu sadece korkmama neden olacak. Ama kendime engel olamıyorum. Aniden annemin beni evimizin yakınındaki çocuk parkına götürdüğü günlerdeki neşem ve korkum aklıma geliyor. Kum havuzundaki kahkahalarımın, tahterevallide yukarıda olduğum anlarda nasıl da ağlamaya döndüğünü anımsayınca içim bir garip oluyor.

Bütün gün evde duruyordum. Bu zorunlu iznin, yıllardır okumak istediğim ama zamansızlıktan okumaya fırsat bulamadığım kitaplarla baş başa kalmak için iyi bir fırsat olduğunu düşünüyordum. Bazı kitapların içinde Meltem'in notlarıyla karşılaşılıyor, altını çizdiği kelimelerden anlamlar çıkarmaya çalışıyordum. Romanlar, şiirler, Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

öyküler... Her bir satırında bin anlam yüklü sayfalar. Altı çizili her söz, mutsuz evliliğimizin üstüne tutulan bir ışık gibi parlıyor, gözümü alıyordu. Bazen bütün gece boyunca bir sözün anlamı üstüne düşündüğüm, bu evlilikte dengeyi bozan şeyin ne olduğunu anlamaya çalıştığım oluyordu. Evin içinde dolaşıyor, aynı sözü, aynı sesle defalarca tekrar ediyordum. Yorulduğum anlarda yüzümü yıkıyor ve her defasında aynı sözü, banyodaki aynaya yansıyan şaşkın yüzüme bakarak haykırıyordum. Ama hiçbir şey değişmiyordu. Saatler geçiyor, gece karanlık ceketini omuzlarından sıyrılıyor ve ben uykusuz gözlerle günün ilk kahvesini hazırlıyordum. Şerbetçi'nin hikâyesini böyle bir gecenin sabahında öğrenmiştim. Evden çıkmadığım o günler boyunca Okan beni sık sık ziyaret ediyor, bir şeye gereksinmem olup olmadığını soruyordu. Bir iki saat kadar oturuyor, havadan sudan şeylerden söz ederek beni, benden uzaklaştırmaya çalışıyordu. İşte bu ziyaretlerden birinde, bir askerlik arkadaşından duyduğu garip bir hikâyeyi anlatmıştı... Sellice köyünde yaşanan garip bir olay: Bundan kırk yıl kadar önce, sarp kayalıkların dibinde kurulmuş, hayvancılık ve tarımla uğraşan bu köyün halkına bir haller olmuş. Çoluk çocuk, genç ihtiyar, kadın erkek, bütün köy halkı, günün birinde uykudan kesilmişler. Önceleri, yorgunluğa, köyün sert davasındaki ani değişikliklere vermişler uykusuzluklarının nedenini, önemsememişler. Ancak günler geçip de bu illet, veba gibi herkese yayılınca, türlü sorun baş göstermiş. Herkes birbirine sert davranmaya, durup dururken kavga çıkarmaya, kötü sözler söylemeye başlamış. Gece ile gündüz arasındaki dengenin yok olmasıyla köydeki huzur, sevgi ve saygıdan da eser kalmamış. Yakın köylerden birinden gelen nefesi kuvvetli üfürükçünün duaları da fayda etmeyince ne yapacaklarını şaşırılmışlar. Belki de bu çaresizlikler yüzünden, köyün öksüz delisinin "Ben size öyle bir macun hazırlarım ki, yeniden gecenizi gece, gündüzünüzü gündüz kılarım," sözünü yabana atamamışlar. Bütün gün sarp kayalıklarda, tarlalarda dolaşıp bitkilerle konuşan, kendi yaptığı kovanlarda arılarla haşır neşir olduğundan elleri hep yapış yapış olan ve bu yüzden de herkesin Şerbetçi diye çağırdığı öksüz genç, köyün yaşlılarından üç gün üç gece vakit istemiş. Sonra da vurmuş kendini dağlara. Ne yapacak diye merakla peşine düşen köyün gençleri, zavallının günlerce arılarla ve otlarla Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

28

konuştüğünü görmüşler. Üçüncü gecenin sonunda bir bakraçla çıkagelmiş Şerbetçi. "Yatsıdan sonra kapı kapı dolaşıp, hepinize birer kaşık bu macundan vereceğim. Yarın sabah kuşluk vaktinde de hayır duanızı almak için elinizi öpmeye geleceğim," demiş. Kimileri inanmamış, kimileri daha kötü olamaz ya diye düşünmüş, kimileri de aç kurt gibi saldırmış Şerbetçi'nin macununa. Ertesi sabah kuşluk vaktinde çok az insanın hayır duasını alabilmiş öksüz genç. Çünkü macun öyle güzel bir huzur vermiş ki, köylünün

çoğu öğlene doğru ancak uyanmış. Yıllarca deli dedikleri, kapılarından kovdukları Şerbetçi, bir anda köyün en değerlisi olmuş. Çeşit çeşit yemekler, tiftik kazaklar, keçeden yelekler, cepli pantolonlar, kösele ayakkabılar vermişler. Sıcak yerde uyuması için evine davet eden bile olmuş. Ama o hiçbir ağırlamaya rağbet etmemiş. Sabahları herkesin elini öpüp hayır dualarını aldıktan sonra, dağlara gidiyor akşam macun dolu bakracıyla, tepeden yılan gibi kıvrıla kıvrıla inen yolda görünüyormuş. Akşam yemeğini yeni yemiş olan köylüler hemen kapıya dikiliyor ve ellerindeki küçük kaplara adam başı birer kaşık macun konulmasını bekliyormuş. Kısa sürede köy yine eski havasına bürünüyormuş. Yaşlılar birbirlerine selam veriyor, gençler çeşme başında şen kahkahalar atıyor, çocuklar eskisi kadar büyük bir neşeyle çelik-çomak oynuyormuş. Ama bir gün, hastalanan köpeğiyle ilgilendiğinden dağlara geç gitmek zorunda kalan Şerbetçi, kendisi yokken kasabadan atlı adamların geldiğini ve köylülerden kavanozlarla macun aldıklarını görmüş. Karşılığında da kâğıt paralar veriyorlarmış. Şerbetçi'nin çoktan dağlara gittiğini düşünen köylüler rahatça alışverişlerini yaparken, o sessizce Ayantepe'nin yolunu tutmuş, bir daha da onu gören olmamış.

Kendi hayatımı ne kadar tanıyorum? İnandığım, gerçekten bağlandığım, ardında sonuna kadar gitmekten çekinmediğim bir şey var mı? Birden kocaman bir kakhaha atıyorum. Delice bir kakhaha... Bu yolculuğa kovalamaktan korkmadığımı bir şeye sahip olmak için çıkmamış mıydım? Arabanın içini kaplayan kakhaham Kiraz'ın şaşkın gözlerle bana bakmasına ve belli belirsiz inlemesine neden oluyor. "Aman," diyorum, "Sakin yanıma gelmeye kalkma."

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

29

Yol boyunca Meltem'i düşündüm. Gözümün önüne çeşitli görüntüler geliyordu. Olağanüstü güzellikteki boynunu, ince ellerini, güneş ışıklarının oyunlar yapmayı sevdiği saçlarını hatırlamaya çalışıyordum. Olmuyordu... Okan'ın anlattığı hikâyenin büyüüne öylesine kapılmıştım ki, ertesi gün yola çıkmaya karar vermiştim. Küçük bir çanta hazırlamıştım kendime, birkaç parça çamaşır, bir gömlek, bir kazak, tıraş takımı ve Meltem'in bir fotoğrafı. Kıvrıla kıvrıla uzayıp giden yolu tırmanırken, arabayı durdurursam bir daha kaldıramayacağımı düşünüyorum, bu yüzden bagajdaki çantadan fotoğrafı alma isteğime engel oluyordum. Ayantepe'nin nasıl bir yer olduğunu, onu nasıl bulacağımı, bulsam da konuşmayı başarıp başaramayacağımı bilmiyordum. Bütün bu belirsizliklere karşın vazgeçmeyi düşünmüyordum. O derin huzuru veren macun değildi merak ettiğim. Sadece böyle bir şeyin peşinde olsam bir eczaneye gider bir uyku ilacı ya da sakinleştirici alır, kâbusların uzağında bir uykuya dalmaya çalışırdım. Beni asıl ilgilendiren Şerbetçi'nin gururu, cesaretiydi; nasıl arkasını dönüp gidebilmişti? Ben hiçbir zaman bu kadar cesur olamamıştım. Ama şimdi, belirsiz bir hikâyenin, hatta belki de bir yalanın peşinde Ayantepe'ye tırmanıyordum. Oysa çocukluğumdan beri nasıl da korkardım yükseklerden. Annem ne zaman beni evimizin yakınındaki çocuk bahçesine götürüp tahterevalliyeye bindirse içim bir tuhaf olurdu. Bir tahterevallide dengede durabilmek için, diğer tarafta oturanla eşit olunması gerektiğini, yıllar sonra bir gece eve gelip yemek masasının üstünde Meltem'in mektubunu bulduğumda anladım. Belki de yıllardır bildiğim bu gerçek, kendimle yüzleşmem için karşıma çıkmanın zamanını bekliyordu. Zaman, bana korkularımı verirken, karşılığında uykularımı çalıyordu. Zamanı algılayamıyorsun. Böylesi bir duygudan arındırılmışsın. Sadece güneş doğduğunda aydınlık, battığında karanlık olduğunu biliyorsun. Ama alacakaranlığın aydınlığı mı karanlığı mı haber verdiğini nereden anlayacaksın? Mutlulukla mutsuzluk arasında bir alacakaranlık olup olmadığını nereden anlayacaksın? Bomboş bir bahçede oturmuş bunu düşünüyorsun. Birden ufuk çizgisinde bir ışık görüyorsun. Güneş mi yükseliyor ay mı bilemiyorsun. Tam anlayacakken birden her yer kararıyor. Karanlık, karanlık, karanlık...

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

30

Bir ara, tepeye arabayla çıkmamam konusunda beni uyaran delikanlıyı dinlemediğim için kendime kızdım ama artık dönemezdim. Dolambaçlı keçi yolu bittiğinde bulabildiğim bir düzlüğe park ettim. Akşamüstü olmuştu. Plastik şişede ısınmış suyun kalanını içtim. Torpidodaki kolonyalı mendille, ellerimi, alnımı, boynumu sildim. Terden sıırılsıklam olmuşum. Bomboş bir alandaydım. Ne yana bakmam, ne yana yürümem gerektiğini bilmiyordum. Arabanın önüne çöküverdim. Bir sigara yaktım. Sonra bir sigara daha... Gelen giden yoktu. Tabii ya, yalandı her şey. Uykusuzluk çeken Sellice halkı, gizemli macun, şerbetçi, hepsi yalandı. Tek gerçek, bir yalanın ardından buraya gelecek kadar deli olduğumdu. Cesaret diye adlandırmak istediğim şey aslında delilikti. Arabanın kapısını açıp, radyoda bir kanal ayarlamaya çalıştım. Garip bir şekilde, şehir merkezinden kilometrelerce ötede, bir dağ başında klasik müzik çalan bir kanal buldum. Güneş batana kadar oturup, müzik dinlemeye karar verdim. İşte tam o anda, sanki yerdeki bir delikten çıkmışçasına, nereden geldiği belli olmayan bir adamın bana doğru yürüdüğünü fark ettim. Gelenin o olduğunu biliyordum: Bu ufak tefek adam, şerbetçi'ydi.

Sadece ardındakileri düşünüyorum şu anda. Benden çalınanları... Çaldıklarını. Bir düşün peşinden çıktığım bu yolculuğu. Ağlamak geliyor içimden. Saatler önce bataryası boşalan cep telefonumu umutsuzca bir kere daha açmaya çalışıyorum. Olmuyor. Ağlamayacağım...

Küçücük bir adamdı. Yıllardır dağlarda yaşadığı için saçı sakalı birbirine karışmış, yabanileşmiş bir adamla karşılaşacağımı düşünmüştüm yol boyunca. Oysa karşımda kel kafalı, sakalsız, aydınlık yüzlü, güleç suratlı bir ihtiyar duruyordu. Üstündekiler yırtık pırtık ama temizdi. Nasır içindeki ayakları çıplaktı. Sessizce gelip yanıma çöktü ve hiçbir şey demeden elini ağzına götürüp, sigara içer gibi yaparak ne istediğini belli etti. İlk nefesi çektiğinde boğulurcasına öksürmeye başladı. Sigaralarımız bitene kadar konuşmadık. Önümüzde uzayıp giden yeşilliği seyrediyorduk. Son nefeslerimizi çekip, sigaralarımızı söndürdükten sonra ayağa kalktım. Gitmem gerektiğini hissediyordum. Böyle yapmam onda bir güven duygusu

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

yaratmış olacak ki, hırıltılı ama tok bir sesle konuşmaya başladı. Önce, macun almak için geldiysem hemen gitmemi söyledi. Hayır anlamında başımı salladım. "Aldattılar beni," dedi. Sellice halkına küsmüştü. Durmadan aynı şeyleri tekrar ediyordu. Ne dediğini anlamak zordu, kesik kesik konuşuyordu. "Bir avuç kâğıt para için macunumu sattılar. Söyle onlara dönmem." Laflarının arasında durup, uzun uzun çevreye bakıyordu. Sonra bir ara yüzüne baktı. "Sen de mi uyuyamıyorsun," dedi, "İstersen kendine macun yapabilirsin. Zor değildir, herkes yapabilir ama onlar anlamadılar. Biraz delibalin içine kediotu, binbirdelikotu, papatya, şerbetçiotu katıyor, üstüne de afyon sütü akıtiyordum, hepsi bu. Onlar için bir şey yapmayı seviyordum ama aldattılar beni." Belli ki sesine yabancı değildi, yıllardır kendi kendine konuşmuştu. Yabancı olduğu şey, bu sesin bir başkası tarafından duyulmasıydı. Hiçbir şey demeden bir sigara daha uzattım. Aldı. Neden burada olduğum konusunda acaba ne düşünüyordu? Beni kâğıt para vererek macununu alan adamlardan biri olarak mı görüyordu? Daha önce hiç araba görmüş müydü? Müzik dinlemiş miydi? Neden hiçbir şey garip gelmiyordu ona? Belki gizli gizli köye hatta kasabaya kadar iniyor, yaşananları görüyor, belki de hiçbir şeyi merak etmiyor ve önemsemiyordu. Sigarası bitince keskin bir ıslık çaldı. Yeşilliğin bilinmez bir köşesinden kurtla köpek arası, tüyleri yolunmuş, memeleri sarkık bir hayvan topallaya topallaya geldi. "Kiraz hem hamile hem hasta," dedi. "Kasabada Hacı Yahya'ya götür garibanı. O bir çaresine bakacaktır." Sonra ikimiz de ayağa kalktık. Birden ellerime uzandı. Önce çekmeye çalıştım ama son anda bunu neden yaptığını anladım: "Hayırdualarım seninle şerbetçi."

Şu anı mı merak ediyorsunuz, şu ana gelene kadar yaşananları mı? Anlatsam inanacak mısınız? Karımın not defterinden kopardığı bir kâğıda yazdığı

notla beni terk ettiğini, o geceden sonra bir daha uyuyamadığımı, ipe sapa gelmez bir hikâyenin peşinden buralara kadar geldiğimi, o garip hikâyenin kahramanıyla oturup sigara içtiğimi sonra da dönüş yoluna koyulduğumu anlatsam inanacak mısınız? Sanmıyorum. Ama eminim toprak yoldan inerken, aniden arabanın kontrolünü kaybettiğimi ve uçuruma doğru savrulduğumu söylersem inanırsınız. Çünkü bu hepinizin başına gelebilecek bir olaydır. Şu anda, arabamın tam ortasından uçurumun kenarında asılı kaldığını Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

32

söylediğimde, nefis bir sohbet konusu bulmuş olmanın heyecanıyla gözleriniz parlamıştır belki de. Ama daha çok bilgi sahibi olmak isteyebilirsiniz. Arabanın ön tarafı uçurumun üstünde, arka tarafı ise düşmek için tırnaklarını kayaya geçirmiş bir korkak gibi yola tutunuyor. Bir çantadan ve Kiraz'dan oluşan arka tarafın hafifliği, motorun ve benim varlığımla ağır çeken ön tarafa karşı bir savaş veriyor. İşte yine tahterevallideyim. Ne yukarıda olmak istiyorum ne de aşağıda. En zorunun bu olduğunu biliyorum ama dengede durmayı seviyorum. Dengede durabilmek için cesaretimle korkularımın aynı olması gerektiğini öğrendim artık. Dikiz aynasından arkaya baktığımda Kiraz'ın ayağa kalkmaya çalıştığını fark ediyorum: "Sakin kıpırdama!" Beni anlayıp anlamadığını, korkup korkmadığını bilmiyorum. Uzun süredir gözlerimden ayırmadığı gözlerine bakınca içimden delice bir kahkaha daha atmak geliyor. Gülüyorum...

33

Güneşi Son Olarak Phra Keo'da Gördüm
Başka bir yaşamı yargılamak bana düşmez.
Ben kendi yaşamımı yargılamalıyım.
Ben seçip ben yadsımalıyım.

Siddharta

Hermann Hesse

Sağ elimin işaret parmağıyla orta parmağı, sigaradan öylesine sararmışlar ki, gecenin karanlığında bile fosforlu bir yol tabelası gibi parlıyorlar. Kül tablası ağızına kadar doldu. Yeni bir sigara söndürmek için, eskilerini kenarlara itmek gerekiyor. Bunu yaparken, sıcaktan ter içinde kalmış ellerime küller yapışıyor. Kül tablasını dökmek ya da ellerimi yıkamak için kalkmaya üşendiğimden parmaklarımı ağızıma götürerek külü emiyor ve temizleniyorum. Tıpkı bu işi günde onlarca defa yapan Biber gibi... Biber, köpeğimiz. Karşımda uyuyor. Arzu yatalı çok oldu. Bense uzun zamandır geceleri uyuyamıyorum. Neredeyse gün doğana kadar, pencerenin kenarındaki koltuğa oturuyor, bir daha kalkmamak için rakıyla suyu yanıma alıyor, sigara üstüne sigara içip, düşünüyorum. Çocukluğumu, ilk şiirimi yazdığım babamın nasıl da başımı okşayıp, aferin oğlum, dediğini, ilk aşkı, içkiyle tanıştığım günü, üniversite yıllarımı, evliliğimi ve... Ama bu gece diğer gecelerden farklı. Bu gece şu ciltli defterdeki kargacık burgacık yazımı okuyarak, hayatımı değiştiren o gizemli Bangkok gezisini düşünüyorum. Üniversite eğitimimi hiçe saymama, başarılı bir yönetici ya da en azından düzenli bir iş sahibi olacakken, beni baskı altına almayacağına inandığım gelip geçici işleri seçmeme neden olan o garip Bangkok gezisini. Belki o gezide beni neyin değiştirdiğini anlayabilirsem son işimden neden kovulduğumu Arzu'ya ve daha da önemlisi kendime açıklayabilirim. Biber uykusunun arasında kaşınıp duruyor ve ben kaşınmak için bile elimi kaldırarak gücüm olmaksızın,

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

gecenin en yalnız saatinde geçmişimi okuyorum.

İşletme bölümünü üçüncülükle bitirmiştım. Hatta sadece bölümümde başarılı olmakla kalmamış genelde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin en başarılı beş mezunundan biri olmuştum. Bölüm başkanımız ve hocalarım bana özel bir ilgi gösteriyorlardı. Kim bilir, belki de beni diğer başarılı mezunlardan daha sosyal biri olarak görüyorlardı. Okulda kalmaya karar vermem işlerine gelirdi çünkü birçoğunun istediği tipte bir asistan

adayıydım. Sektörde çalışacak olsam da, fakültenin adını yücelteceğimden emin görünüyorlardı. Oysa ben sadece yapacak başka bir iş bulamadığımdan ya da babam gibi yılın sekiz ayını işsiz geçirmekten korktuğumdan sürekli ders çalışmış ve dereceye girmiştim. Herhalde şu andaki halimle bir tek Üretim Yönetimi hocam Erhan Bey gurur duyardı. Söylememe gerek yok herhalde; o da alkolikti. Hayat, lunaparktaki aynalar gibi. Güldürücü ve kişiyi kendi gerçeğiyle yüzleştirmemeye kararlı.

Okulun kapanmasından sonra bütün arkadaşlarım tatile gitmiş ama ben yaz boyunca seminerlere, konferanslara hatta dersleri izleme izni alabildiğim eğitim programlarına katılmaya başlamıştım. Kararımı çoktan vermiştim, sektörde çalışacaktım. Bankacılık ve borsa özellikle ilgimi çekiyordu. Bu arada sık sık hocalarımı ziyarete gidiyor, fikir alışverişinde bulunmaya çalışıyordum. Bu ziyaretlerden birinde bölüm başkanımız Tuğrul hoca, çok uluslu bir şirketin dünyanın çeşitli ülkelerinden başarılı öğrenciler için özel bir program düzenlediğini söylemişti. Bunun için yüksek bir mezuniyet ortalamasına sahip olmak, okul tarafından önerilmek ve yapılacak iki aşamalı sınavda başarılı olmak gerekliydi. Beni akademisyen olmaya yönlendirmek istediklerini biliyordum. Belki de programa katılmamı sırf bu yüzden istiyorlardı. Aslında ben bunu istemiyordum ama olayı çekici kılan bir şey vardı ki reddedemedim: Eğitim programı Bangkok'da yapılacaktı. Su ısındığı için ilk kadehten sonrası çekilmez oluyor. Ama her seferinde gecenin sessizliğini bölüp mutfağa gitmek, buzdolabını açmak, soğuk su ve buz koyarken çıkacak gürültüleri engellemeye çalışmak zor geldiğinden buna katlanıyorum. Kadehi yanımdaki sehpa koyarken çıkardığım sesler yüzünden, Biber arada bir gözlerini aralayıp beni kontrol ediyor: Nasılsın alkolik, hâlâ yaşıyor musun?

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

35

Herkes tatilde olduğundan ya da zor bir ders yılından sonra oturup çalışmak zor geldiğinden sınavlara katılım azdı. Önce dil sınavı ardından da mesleki sınav. Sözü uzatmaya gerek yok: Kazandım. Çokuluslu bir gıda şirketinin, farklı ülkelerden başarılı işletme öğrencilerini bir araya getirmeyi ve eğitim programlarını tanıtmayı amaçladığı bir çeşit yaz kampı için Bangkok'a uçacaktım.

Bu saatte sokakta kimse olmaz nasıl olsa... O yüzden pencereyi açıp kül tablasını rahatlıkla aşağı dökebilirim. Sokak lambasından vuran ışık, oturduğum yeri, o yolculuk boyunca yanımdan ayırmadığım, neredeyse bütün yaşadıklarımı not aldığım ve yıllardır kendimden bile sakladığım şu deri ciltli defteri okumama yetecek kadar aydınlatıyor. Garip, bu defterin lunaparktaki aynalara benzediğini daha önce hiç fark etmemiştim.

15 eylül

Bangkok'dayım. Daha önce hiç yurt dışına çıkmamıştım. Büyülendim. Harika bir otelde kalıyoruz. Her odada iki kişi. (Ben İspanyol bir oğlanla kalıyorum, şu anda duşta.) Otele üç tekerlekli faytonlarla geldik. Geçtiğimiz yerlerde o kadar büyüleyici görüntüler vardı ki, ne tarafa bakacağımı şaşırdım. İlk iki gün sadece gezecekmiz. (...) Odadaki masanın üstünde kenti tanıtan bir broşür var. Pencerenin kenarına gidiyorum ve onca gürültünün arasında sessizce akan nehre el sallıyorum: Merhaba Chao Phraya, işte buradayım!

16 eylül

Sabah kahvaltısından sonra kent turuna çıktık. Ben yine o faytonlarla (galiba tuk-tuk deniyor) gezeceğimizi sanmıştım ama bugünden itibaren her yere üzerinde şirketin amblemi olan bir otobüsle gideceğiz. Demek ki o sadece küçük bir Hoş geldiniz sürpriziydi. 20 öğrenci, 4 rehber, 6 yöneticiyiz. Birileri daha var ama onların ne işe yaradığını bilmiyorum. Bütün programın yöneticisi Mr. Wellers. Öğlen yemeğimizi pazar yerinin ortasındaki bir açık hava lokantasında yedik. Bu kadar çok sebze yediğimi görse annemin gözleri yaşarardı. Ama ondan önce benim gözlerim yaşardı. Masadaki yeşil renkli sıvının çok güzel bir sos olduğunu söylediklerinde hiç düşünmeden denedim. O kadar acıydı ki gözümünden yaşlar geldi ve en az

yarım saat hiçkırıldım. (Not: Clare -galiba İngiliz-sürekli bana bakıyor gibi geldi. Dilerim yanılmıyorumdur. O kadar güzel ki...)

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

36

Üç yıl önce bir yayınevinde düzeltmen olarak çalışmaya başlamıştım. Ucundan kıyısından da olsa edebiyat dünyasının içinde olma fikri hoşuma gitmişti. Bir gün, genç bir kız sekreterliğe gelmiş ve bir şiir dosyası bırakmak istediğini söylemişti. Dosyasının bir rafa kalkacağından ve belki de aylarca kimse tarafından okunmayacağından öylesine emin görünüyordu ki acımış, hatta neredeyse sevgi duymuştum. Ama içimin aniden sevgiyle dolmasının nedenini ancak odayı terk edişinden sonra anlamıştım. Saçları... Tıpkı Clare'in saçlarına benzeyen o güzelim kızıl saçları... Arkasından koşabilirdim. Hatta ona bir yerlerde bir şeyler içmeyi teklif eder, kur yapabilirdim. Bu Arzu'yu ilk aldatmam olmayacaktı ki... Ama koşmadım. Çünkü birçok şeyi olduğu gibi Clare'i de Bangkok'un sokaklarına gömmüştüm. İstanbul sokaklarında bir benzerinin peşinden koşmak, geçmişimle barışmaya çalışmaktan başka neye yarayacaktı ki?

17 eylül

Bugün... Bugün hayatımın en büyüleyici gününü yaşadım. Kafam karmakarışık. Wat Phra Keo Tapınağına gittik. (Wat zaten tapınak demekmiş.) Tapınağın mimarisini, çanlarla süslü çatılarını, duvar resimlerini, Buda heykellerindeki görkemi, Budist rahiplerin bu görkemin içinde hiç erişemeyecek, eriştiğinde de yitirecek gibi çalışmalarını incelerken kendime hep aynı soruyu sordum: Aynı dünyada mı yaşıyoruz? Güney Afrika'dan gelen oğlanla, Japon kızın dışındakilerin umurunda değildi bu olağanüstü atmosfer. Bol bol fotoğraf çektiler, tapınağın maddi değerini tahmin etmeye çalıştılar, kutsal Buda zümrütünü çalmak için kendilerince teknikler geliştirdiler, rahiplerin cinsellikten arınmış olarak nasıl yaşadıklarına dair espriler üretmeye çalışıp durdular. Aslında doğru olan da bu belki. Hepimiz ileride büyük şirketlerin yöneticileri olmayacak mıyız? Hatta belki uluslararası şirketlerde beraber çalışacağız. Büyük güzel evlerimiz, lüks arabalarımız, en az bizim kadar akıllı karılarımız olacak. Çocuklarımız özel okullarda okuyacak. Pahalı purolar, özel imalat içkiler içeceğiz. Tatillerimizde dünyanın çeşitli ülkelerine gidecek, âdet yerini bulsun diye bir iki müze gezdikten sonra altın renkli kumsallara, masaj salonlarına, kumarhanelere, bilmem kaç yıldızlı restaurantlara koşacağız. En popüler şarkıcının albümlerini, en çok satan kitapların

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

mükemmelliğini, en pahalı prodüksiyonla karşımıza çıkan müzikalin yaratıcılığını konuşarak ne kadar kültürlü olduğumuzu göstereceğiz. Bizim gibi olmayanların, bizim gibi olabilmeleri için yardım derneklerinin toplantılarında içki içeceğiz. Bu güzel hayata karşı direnenlerden tiksineceğiz. Bilmiyorum, belki de bugün gördüklerimin etkisiyle saçmalıyorum. Şiir yazdığım günleri özleyorum. Aslında otele dönerken kafamda bunları yazmak yoktu. Şiir yazmak istiyordum. (Hatta şiirimi İngilizce'ye çevirip Clare'e hediye etmeyi bile düşündüm bir ara.) Şimdiyse kendimle kavgalı bir halde yatağa gömülüyorum. Yazmayı düşündüğüm şiirin ilk dizesi de Phra Keo Tapınağına gömüldü gitti: ölüme duran bir çocuğun anasına ettiği zulmü, hangi kağıda yazabilirsiniz...

O şiir hiç yazılmadı.

20 eylül

Eğitim programı başladı. Tam adıyla "Program on the Standardization of Particular Cultures in Multi-National and/or Transnational Firms in the Globalization Process" (Globalleşme Sürecinde Çokuluslu Şirketlerdeki Farklı Kültürlerin Standarda Entegre Edilmesi Programı diye çevrilebilir sanırım.) Sabahtan öğleye kadar otelin konferans salonunda şirketin yapısı ve eğitim programıyla ilgili dersler alıyoruz. Öğleden sonra ise globalleşme, dünya ekonomisi, sivil toplum örgütlerinin olası baskıları gibi konularda tartışma gurupları oluşturuyoruz. Aslında hep aynı konunun üstünde dönüp duruyoruz; Sizler farklısınız, ancak biz bunu eritmeye değil standardize etmeye çalışıyoruz. Kendimce "tapınak krizi" diye adlandırdığım

ruh halinden kurtulmaya çalışıyorum. Ama Wat Phra'nın görüntüsü gözlerimin önünden gitmiyor. Aynı anda hayatın iki ayrı noktasında olunabileceğini biliyorum. Ama bunu her iki noktaya da ihanet olarak görüyorum. Nerede olmak ve ne yapmak istediğimden emin değilim. Bir-iki kişiyle konuşmaya ve fikirlerini öğrenmeye çalıştım. Herhalde saçmaladığımı düşünüyorlardır. Şu anda benim yerimde olmak isteyen binlerce insan vardır. Bu programın sonunda başarılı olanların, doğrudan şirkete alınacakları kesin. Hayatta başarılı olmak istiyorsam bu düşüncelerden kurtulmalıyım. (Oda arkadaşım Jorge, Norveç'ten gelen Pal ve adını hâlâ Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

38

ogrenemediğim Macar kızla çok iyi anlaşıyorum. Tabii bir de Clare var. Artık bana ilgi duyduğundan şüphem yok. Önümüzde daha on gün var. Bakalım neler olacak?)

Defteri kapatıyorum. Kalkmak zorundayım yoksa böbreklerim patlayacak. Tuvalete gidiyorum. Işıkları yakmıyorum. Bir elimle duvara dayanıp diğer elimin bu işi tek başına halletmekteki ustalığı sayesinde zorlanmadan işlemeye başlıyorum. Son anda klozeti kaldırmayı unuttuğumu fark edip bir hamle yapıyorum ama bu gereksiz hamle üstüme işlememden başka bir şeye yaramıyor. Gürültü çıkmasın diye sifonu çekmiyorum, sabaha Arzu halleder nasıl olsa. Sağ elimi suya tutuyorum. Koltuğuma dönerken buzdolabından bir şişe soğuk su alıyorum. Bardaktaki hamam suyuna dönmüş rakıyı pencereden döktükten sonra kendime buz gibi, taze bir rakı hazırlıyorum. Bir de sigara... Biber, kalkıyor, uzun uzun geriniyor, kafasını karnının altına sokup yalandıktan sonra gelip ayaklarımın üstüne yatıyor. Defterin sayfalarını karıştırırken, Bangkok'da yaşadıklarım bir bir gözümün önüne geliyor. Derslerin bitimiyle akşam yemeği arasında bize bırakılan zamanda otelden ayrılıyor ve genelde yakındaki pazar yerine gidiyorduk. Kimi zaman kalabalık bir şekilde, kimi zaman da ikili-üçlü guruplar halinde. Pazardaki orkide tezgahlarını, seyyar mutfakları, hemen oracıkta ölçünüzü alıp size yerel kıyafetler diken açık hava terzilerini, ne işe yarayabileceğini bile kestiremediğimiz elektronik eşyaları ve durmadan kolunuzdan, eteğinizden çekip kırık dökük bir İngilizce'yle mallarını satmaya çalışan Tay halkını seyretmek bize büyük bir keyif veriyordu. Bir gün, Jim Thompson adlı meşhur butiğin önünden geçerken dayanamamış ve Clare'e, Tayland ipeğinden yerel motiflerle bezeli harika bir eşarp almıştım. Yanımızdakilerin "Ooooo" nidaları ve alaycı gülüşleri umurumda değildi. Harika bir gündü, giydiği uçuk mavi erkek gömleği gözlerinin her zamankinden daha güzel görünmesine neden oluyordu ve ayrıca Jim Thompson - sadece bir isim benzerliği olduğunu yıllar sonra öğrendim- en sevdiğim yazarlardan biriydi. Aşkımı açıklamak için bundan iyi bir ortam olamazdı. Ondan sonraki günleri el ele geçirmeye başladık. Artık sevgiliydik. Odaya çıkarken, asansörde, uzun uzun öpüşüyorduk. Hatta bazen asansörü durduruyor ve elimi gömleğinden içeri sokup göğüslerini okşamaya çalışıyordum. Ta ki... Ta ki, tıpkı tapınağa gittiğimde yürüdüğüm yoldan tiksindiğim gibi, askılı bir bluz

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

39

giydiği gün koltuk altlarındaki kılları görüp de Clare'den de tiksiniene kadar. O gün aslında hiçbir şeye bağlı olmadığımı, hayat adına hiçbir amacım olmadığını net olarak anlamıştım. Bir insanı sevip sevmeme konusundaki karar, onun vücudunun doğal bir ürününe bağlı olabilir miydi? O an için bana tiksindirici gelen her şeyden uzaklaşmak en doğrusu gibi gelmişti. Peki şimdi leş gibi rakı, sigara ve ter kokan bu adama kim yaklaşabilir ki?

Defterdeki ders notlarına şöyle bir göz atarken, Arzu'nun ayaklarının ne kadar güzel ve bakımlı olduğunu düşünüyorum.

22.eylül

Mr.Wellers'in ders notları:

1980'lerden itibaren her alanda yaygın bir olgu olarak karşımıza çıkan küreselleşme deneyimi en somut görüntüsünü ekonomik alanda ulus-devletin

temel aktör olarak gerilemesinde bulmuştur. Çok-uluslu ve ulus-ötesi şirketlerin uluslararası pazarda devleti aşan faaliyet ve denetim gücüne sahip olmasıyla ekonomik ilişkilerde piyasa mantığının gerektirdiği verimlilik ve kâr esaslı sınırsal güvenlik önceliklerinin önüne geçmeye başlamıştır. Böylelikle şirketlerin iktisadi rasyonalite temelinde bağımsız hareket alanlarının genişlediği söylenebilir. Serbest piyasa zihniyetiyle iktisadi açıdan olumlu bir gelişme olarak saptanan bu değişim, küreselleşmenin diğer boyutları göz önüne alındığında uluslararası piyasada rekabet içinde bulunan şirketleri birtakım sorunlarla yüz yüze getirmektedir. Zira, rekabette başarılı olabilmek için gereken verimlilik ve kâr esaslı sadece ulus-devlet sistemi içerisinde belirlenen geleneksel devletler-arası siyasetin getirdiği kısıtlardan bağımsızlaşmakla sağlanamaz. Yanı sıra, sınır-ötesi kimliğe sahip şirketlerin istihdam ettikleri personelin ve hedefledikleri pazarın kültürel özelliklerinin de hesaba katılması gerekmektedir.

Ne kadar garip! O tarihlerde benim için çok şey ifade eden bu sözler, şimdi bana çözülmesi olanaksız bir bilmece gibi geliyor. Hep düşünmüşümdür; üniversite sınavında bir soru eksik ya da bir soru fazla çözseydim... Yani sıralamamdaki okullardan bir diğerine girmek zorunda kalsaydım... Acaba o zaman her şey farklı olur muydu?

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

Düzenli bir işim, yarınlarla ilgili kararları almada rahatlığım, beş para etmez adamların karşısında iki büklüm olmama keyfim, mutlu bir evliliğim olur muydu? Daha az içerdim, her gün sakal tıraşı olurdum, çocuk sahibi olmaktan korkmazdım. Belki o zaman aynalara bakmaktan kaçmazdım. Kendimle yüz yüze gelmeye cesaretim olurdu. Sokaktan köpek havlamaları geliyor. Biberin umurunda değil. Ne de olsa o içeride, sıcak bir yuvanın rahatlığında, tehlikelerden ve sorunlardan uzakta. Sokak köpekleri istedikleri kadar havlasınlar.

Bu noktada, yeni bir standardizasyon politikası gereği ortaya çıkar, izlenecek personel politikası açısından "şirket kimliği" yaratma köşe taşlarından birini oluşturur. Personelin çalıştığı şirketin amaçları ile özdeşleştirilmesi, üretimin ve/veya hizmetin kalitesinin korunması/yükseltilmesinden ve tüketim talebinin artmasından bizzat yararlanacağı bilincine sahip kılınması "şirket kimliği"ni benimsemesini sağlar. Personel meslekî açıdan ulusal kimliğinden, kişisel konumundan bağımsız olarak hareket ederek sadece bağlı bulunduğu şirketin çıkarları doğrultusunda hareket ettiği takdirde kendi çıkarını da azamileştireceği düşüncesiyle hareket eder. Diğer bir ifadeyle, iktisadi alanda "özerk birey", ya da 1980'lerde yaygın olan ifadeyle "girişimci kültür"e sahip birey kimliğini kazanır. Böyle bir kimliğin baştan hedeflenmesi şirketin izlediği istihdam politikasında etnik, cinsiyet, kültürel temelli ayrımcılığa gitmesini de engelleyecektir.

Bu konuşma sırasında defterime aldığım notları okurken, gözümün önüne o gün geliyor. Ayağa kalkıp, Mr Wellers'la tartışmaya başladığım, hatta şu yazdığım notları bir kenara bırakıp, neredeyse hakaret etmeye başladığım an. Ya da bir başka deyişle hayatımın yönünü değiştirdiğim an:

Nedir bu durmadan tekrar edip durduğunuz "özerk birey" fetişizmi ha? Bu kategorizasyonun nedeni, her türlü müdahaleden bağımsız, kendisini serbest piyasanın "kendiliğinden" akışına bırakan, bu seyir içerisinde akılcı kararlarla rekabet ederek çıkarını azamileştirmeye çalışan bireyin gerçekleşmesine zemin sağlayan düzen değil mi? Eğer küreselleşmenin getirdiği en keyifli gelişmelerden biri çeşitliliğin kutlanması ise, tüketim alışkanlıklarında standardizasyon nasıl tasvip edilebilir? Gittikçe yaygınlaşan meta fetişizmi, "tüketmek için tüketmek" alışkanlığı piyasanın sunduğu aldatıcı bir çeşitliliğin sonucu değil mi?

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

Aslında, aynı işlevi gören, nitelik açısından birbirinden pek bir farkı olmayan ürünlerin tüketicinin gözünü boyamak adına birbirinden farklı "markalar" altında piyasaya sunulması bu aldatmacanın sürmesini sağlayan araçlardan biri değil mi? Yine, alternatif yaşam tarzları olarak sunulan

"steril" ortamlar, kimliğin tüketimle belirlenmesi ve böylelikle bireylerin sözde soyutlanmış "modern cemaatler" içerisine sıkıştırılması "özerk birey"den bahsetmek için ne kadar açık kapı bırakıyor?

Başka neler dediğimi hatırlamıyorum. Zaten aslında sizin de, düzeninizin de canı cehenneme demek istiyordum. Belki onu da demişimdir. Çünkü

Mr.Wellers'dan ve onun temsil ettiği hayatlardan nefret ediyordum. Oysa şimdi o tiksindiğim hayatlardan birine sahip olamadığım için kendimden tiksiniyorum. İşin garibi yıllar önce Bangkok'da bir otelde o çıkışı yapan adam, yıllarca o kavramların temsil edildiği işlerde çalıştı. Bu gün son işimden de kovuldum. Geçen seferlerde ilgisizlik, geç kalma, işe alkollü gelme gibi birçok bahane ileri sürmüşlerdi. Bu sefer onu bile yapmadılar. Sadece bir mektup. Daha fazlasına gerek var mı? Durum ortada: Fakültenin en başarılı öğrencilerinden biri, girdiği hiçbir işte dikiş tutturamıyor. Hem de bunun nedeni, başarılı bir öğrenci olması sayesinde gittiği Bangkok gezisinde böyle bir hayatı istemediğine karar vermesi. İnandırıcılıktan ne kadar uzak... Hiç değilse o şiiri bitirebilseydim. Sokak lambasının sarı ışığı altında tombul parmaklarımı, kirli tırnaklarımı seyrederken, yıllarca kendimi bir Bangkok yalanıyla nasıl kandırdığımı düşünüyorum. Sadece kendimi mi, Arzu'yu da... "Öyle büyüleyici bir yerdi ki, biranda aydınlandım. Ben ne yapıyorum yahu, dedim ve o sahte hayattan vazgeçtim." Gün ağarmaya başladı. Okuduklarım, düşündüklerim kafamı daha da karıştırmaktan öteye gitmedi. Belki de üstünde düşünmemem gerekiyor artık. Biraz sonra ya burada sızacağım ya da kalkabilirsem Arzu'nu kollarının arasına atılacağım. Midesi bulanacak, arkasını dönecek. Sabah kalkmadığımı görünce yine kovulduğumu anlayacak, sormayacak bile. Acıdığı ve belki de gerçekten sevdiği için boşanmaktan söz etmeyecek ama kendime çeki düzen vermemi isteyecek. Hiç değilse daha az iç, diyecek. Yeni bir iş bulacağım, birkaç gün toparlanacağım. Tıraş olacağım, tırnaklarımı keseceğim. Sonra... Artık sonrasını düşünmek istemiyorum. Belki de bazı insanların

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

hayatları, yazsam roman olur diyecek kadar renkli ama yazmaya kalkınca tek bir satırda bitecek kadar tekdüze. Benim hikâyem de bu işte; kimseyi sevmemi çünkü kendisi seilmeyi hak etmiyordu.

Uyumadan bir kere daha Bangkok'un o rengârenk sokaklarını hatırlamaya çalışıyorum. Her şeye rağmen beni atmosferiyle büyüleyen ama şu anda tiksintiden başka bir duygu uyandırmayan o gizemler kentinin sokaklarını. Defterimin arkasındaki küçük bir kağıda karalanmış "Arkadaşların" imzalı üç satırlık not, Bangkok'a duyduğum nefreti yeniden uyandırıyor içimde.

Sevgili Türk,

Bizleri pek sevmediğini biliyoruz. Aramızda olmak istemedin. Yine de hayatın boyunca bizi hatırlaman için sana küçük bir şaka yapmadan duramadık. Aslında dün gittiğimiz lokantada domuz eti yememek için türlü huysuzluk yapmasaydın bu şaka aklımıza gelmeyecekti. Herhalde o bayıla bayıla yediğin et yemeğini hayatın boyunca unutmazsın: Köpek eti ne kadar da lezzetli bir etmiş değil mi?

Gün ağardı. Dibine gelen sigarayı söndürecek halim bile yok. Beni bir türlü içine kabul etmeyen bu dünyaya gözlerimi kapatıp, rüyalar âlemine dalmadan önce bir sis perdesinin ardından yaşamımı sorgulayan Biber'e bakıyorum: Günaydın!

43

Giriş Cümlesi

"Bu işi sadece para için yapıyorum."

Adam arabasına binmeye hazırlanırken, hâlâ kendisine laf yetiştirmekte olan arkadaşına, konuştukları konuda başka bir şey söylemeye gerek olmadığını hissettirmek isteyen bir ses tonuyla bunları söylüyor. Tam o anda yanlarından geçiyorum. Özellikle kulak kabartmama gerek kalmadan beynimin bir kenarında açılan bilgi dosyasının sayfaları arasına giriveriyor bu söz. Aslında hiçbir sözü duyacak, hiçbir hareketi algılayacak halde değilim. Çünkü biran önce bakkala ulaşmam gerekiyor. Sigaramın bittiğini fark ettiğimde ofisten beş dakikalığına kurtulacak olmanın sevinciyle doldum. Böyle durumlarda getir götür işlerine bakan çocuğu asla kullanmam. Hatta

bütün gün dışarı çıkmamı sağlayacak işleri didikler dururum. Monte Cristo Kontu başardı, ben neden başaramayayım? Gerçi benim özgürlüğe kaçışlarım beş dakikayla sınırlı ama olsun, şimdilik yetinebilirim. Bu keyifli dakikaların ardından masamın başına geçecek, -bir öykü yazmak istediğim halde- bilgisayar yazılımları arasına gömüleceğim. Birden aklıma kedimin mamasının bittiği geliyor. Beyefendi süte doğranmış ekmeğe yüz vermez, akşam eve elim boş gidersem aramızda kavga çıkabilir. Ne yazık ki bakkalda mama var. Yoksa ofistekilere gecikeceğimi söyler, mama almak için iki sokak arkadaki süpermarkete giderdim ve fazladan on beş dakika kazanırdım. Acaba mama alma işini öğleden sonraya mı bıraksam? Anlayacağınız, az önce yanından geçtiğim adamın sözü üstüne düşünecek halim yok. Pazartesi gününe böyle başlamayı kim ister? Tek bir cümle için açılan dosyayı, anında beynimin çöp tenekesine göndermeliyim. Ama zihin sizin ne halde olduğunuza bakmaz. İlgisini çeken bir dış uyarıcı olduğunda, hemen gerekli süreç işlemeye başlar. (Bununla ilgili deneyler yaparak, ne demek istediğimi daha rahatlıkla anlayabilirsiniz.) Böyle durumların en tatsız olan kısmı ise, gelen sınırlı

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

bilgiyle yetinmek zorunda kalmaktır. Beyin, bu konuşmanın öncesini ve sonrasını da depoya almak ister ama bu olanaksızdır. Acaba nasıl bir soru üstüne bu söz söylendi, karşı tarafın tepkisi ne oldu, bu dostça bir konuşma mıydı ve benzeri sorular, dosyanın önemine göre bir süre beyninizi oyalar. (Beynin diğer yarısı vücudunuzun sigara isteği konusunda uyarılarda bulunmaktadır. Ayrıca sosyal yaşam size, bu soruları konunun başrolündeki kişilere yöneltme hakkı vermemektedir.) Beynin hangi yarısının isteklerini gerçekleştireceğinizi, ilgi çekici dış uyar/c'nın gücü belirleyecektir. Bütün bu düşüncelerim sizi yanıltmasın, bilim insanı değilim. Yanlış anlamaları noktalayabilmek için önce kendimden söz etmeliyim.

Adım Melih Erginöl. Yirmi yedi yaşındayım. Bir bilgisayar şirketinde çalışıyorum. (Böyle söylemem garip çünkü şirketin ortaklarından biriym ama uzun süredir kendimi sıradan bir çalışan olarak görüyorum.) Bu işi yapmaya başladığım ilk yıllarda, çok şanslı olduğumu düşünüyordum. Çünkü kendi işimin sahibi olduğum için zamanımı dilediğimce kullanabilecektim. Kendimle başa çıkabilmek için, yazının sihirli bir lunaparka benzeyen çekici dünyasıyla her an iç içe olmalıydım. Hep yazar olmayı istemiş bir insan bütün harflerin döndüğü bir atlıkarıncadan başka ne düşler? Ne yazık ki, geçen yıllar bana, bu iki ayrı dünyanın içinde olmanın daha çok çarpışan arabalara binmeye benzediğini öğretti. Siz sakın sakın dolaşmak istesenez de birileri gelip kakhahalar atarak size çarpıyordu. Çok sarsıldım, çok sinirlendim ama inanın ben kimseye çarpmadım. Sonunda kişiliğimi ikiye bölmeye karar verdim: Bilgisayarcı Melih Erginöl ve yazar adayı Melih Erginöl. (Böyle bir durumun algılarımda, duygularımda ve özellikle sosyal ilişkilerimde kırılmalar yaratacağını ve bunun da çok bildik bir hastalığın tanımı olduğunu düşünecek olanlara, psikolojik destek aldığımı ve "normal" bulunduğumu söylemek isterim.) İşte şu anda bu iki kişiliğim beraberce bakkala gidiyorlar ve her ikisinin de yetiştirmesi gereken işleri var: Rüya Reklam Ajansı için bir muhasebe yazılımı ve sürekli yazmakta olduğum dergi için bir öykü.

Bilgisayar mühendisliğinde okumamın nedenlerini açıklamak isterim ama önce şu şirket olayından söz edelim. Henüz üçüncü sınıf öğrencisiyken arkadaşlarımla kurduğumuz bir şirketle iş hayatına girmiştik. Akademisyen olmak istiyordum ama genç yaşta iyi para

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

kazanmaya başlamam, yüksek lisans yapmama bile engel olmuştu. Üniversiteyi bitirir bitirmez, biraz da ailemin baskısıyla, askere gittim. Sekiz ay süren askerliğim, sorunsuz geçti. Bilgisayar operatörü olarak, eğitime çıkmadan, karargahta yapılan bir askerlik ne kadar sorun çıkarabilirdi ki? Gerçi bu erkekler tiyatrosunda yaşanan kimi olaylardan -bütün bu olayları anlatabilirim ama konuyu saptırmamak için sadece akıl almaz şeyler olduklarını söyleyip geçiyorum- oldukça etkilenmiş ama hepsinin ileride yazacağım öyküler için malzeme olacağını düşünmüştüm. (Gerçekten de

birçoğunu öykülerimde kullandım.) Askerlikten döner dönmez, ortak olduğum şirkete dört elle sarıldım. Bu durumun beni mutlu etmeyeceğini biliyordum ama o günlerde kırk yaşına kadar çalışıp, sonraki hayatımı bir çiftlik evinde yazarak geçirecek parayı kazanmak gibi bir fikrim vardı. Yokluğumda işlerimiz oldukça büyümüş, şirket ufak işleri bir kenara bırakıp, büyük ihalelere girmeye başlamıştı. Ama bir süre sonra, işteki tekdüzelik ve özellikle büyük ölçekli olmanın gerektirdiği ayak oyunlarından midem bulanır oldu. Diğer iki ortak -şu andaki konumlarını düşünerek adlarını vermekten kaçınmam gerekiyor- üniversite yıllarındaki heyecanlarını, umutlarını, hayallerini bir kenara bırakmış serbest piyasa ekonomisinin saldırgan savaşçıları olmuşlardı. Onlardan benim gibi olmalarını bekleyemezdim. Kurtlar sofrasında bir kuzu -hem de köyün ozanı olmak isteyen bir kuzu- ne kadar ayakta kalabilirdi? Haklıydılar ama ben bilgisayar dilinin değil, başka bir dilin insanıyım. Bir gün bu sıkıntılarımla ortaklardan birine -lise yıllarından beri arkadaşımdaydım- açtığımda, "Banka hesabın o sevmediğini söylediğin yöntemimiz sayesinde kabarıyor," yanıtını almıştım. Pencereden dışarı bakıyordum ve bir gencin mutlu mutlu koştuğunu görmüştüm. Ortağım kendi kendime "Mefisto" diye mırıldandığımı duymamıştı.

Mefisto kelimesi, geçmişimdeki başka bir dosyanın kapağını açtı. Bu kelimeyle ilk olarak Istvan Szabo'nun, Klaus Maria Brandauer'un olağanüstü oyunuyla devleşen filmi aracılığıyla tanışmıştım. Filmin Klaus Mann'dan bir uyarlama olduğunu öğrenince romanın kendisine ulaşmaya çalışmış, sonuçsuz aramalarım sırasında da bu kez Thomas Mann'ı keşfetmiştim. Mann'ın ölümsüz eseri Venedik'te Ölüm'e tutkuyla bağlanmamın bir nedeni de kitabın çevirmeninin Behçet Necatigil olmasıydı. Derken bu özel romanın Luchino Visconti

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan tarafından yapılan sinema uyarlamasını izleme şansına erişmiştim. İşte Mahler'le tanışmam da böyle olmuştu. Bir diğer yanda da Goethe ve acılar içinde kıvranan kahramanı Werther'in dünyasına merhaba diyordum. Koşmaya başlamıştım anlayacağınız.

Yolun karşısındaki çocuk parkında bir dede, torununun salıncağa binmesine yardım ediyor. Belki de dedesi değil babasıdır. Ama ben karşımdaki tabloda, bir dedeyle torunu arasındaki sevgi bağını görüyorum. "Bizim evden çocuk parkı kaç adımdır dede?" Belki de yarına yetişmesi gereken öyküye böyle bir cümleyle başlayabilirim. Eminim şimdi yanlarına gidip konuşabilsem, ikisi de bana bir sürü öykü anlatırlar. Çocuklar ve yaşlılar, kapağı her an için açık duran birer öykü hazinesi sandığı gibidir. Böyle düşünmemin nedenini uzun süre sonra bulabildim. Çünkü ikisi de eğitim sisteminden uzaktadırlar. Çocuğun zaten hiç haberi yoktur, içindeki yaratıcı ölmemiş, hayalleri düzen labirentine girmemiştir. Yaşlılar da belli bir zamandan sonra çocuklaşmış, kendilerine çizilen çerçeveden çıkmışlardır. Tam bunları düşünürken benim tablomun da çerçevesi kırılıyor, öykü başlamadan bitiyor. Çünkü çocuk daha hızlı sallamasını isteyince, yaşlı adam kızıyor.

Babam da torununu böyle parka götürmek, onunla oynamak ister miydi acaba? İsterdi herhalde. Ömer Erginöl, Orman İşletmeleri Genel Müdürlüğünde kısım şefiydi. Kötü bir alışkanlığı yoktu -evde balık kızartıldığı zaman iki duble rakı içmek kötü bir alışkanlık değildi tabii ki-, annemle severek evlenmişti, yuvasına bağlıydı. En büyük tutkusu politikaydı. Yıllardır değiştirmedikleri gazetesini en küçük ilanına kadar okurdu. Solcu olduğunu söylemekten hiç çekinmezdi. Anarşiye karşıydı. Ona göre, bütün bunlar, iki üç tane kendini bilmez haytanın başının altından çıkıyordu. Annem Şükran Hanım ise evliliklerinden üç yıl sonra işten ayrılmıştı. Ama işten ayrılma nedeni ne evlilik, ne de ağabeyim Salih'e hamile kalmasıydı. Hamileliğinin üçüncü ayında yaşadığı bir olay onu sadece çalışma hayatından değil, dünya işlerinden de soğutmuş. Ankara'da Posta Caddesinin köşesindeki ofisi bir sabah askerler tarafından basılmış. İhtilal olduğunda posta idaresinin basılması, işi bırakma nedeni olarak görülmeyebilir. Ama hamile bir kadının, hem de üstüne silah namlusu çevrildiği bir sırada, pencereden bir askerlin ölümüne tanık olmasının büyük bir bunalıma

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

neden olması şaşırtıcı değildir. (İşin garibi, ben yıllar sonra, annemin ölümüne tanık olduğu askerin adı verilen Şehit Teğmen Kalmaz İlkokulundan mezun oldum.) Bu olaydan sonra annem kendini dine vermiş. Askeri hükümetin işbaşı yapması ile evde balık kızartıldığı zamanların dışında da rakı şişesine sarılan babamla neredeyse her gün ters düşüyorlarmış. Ama ben evin bu kavgalı döneminde değil, fırtına sonrası sessizlikte dünyaya gelmişim. Ağabeyim, evdekilerin karşı çıkmalarına aldırmamış ve ilkokul öğretmeninin istekleri doğrultusunda askeri okula yatılı öğrenci olarak girmiş. İşte Erginol ailesinin ilk çocuklarından on üç yıl sonra bir evlat daha istemesine de evdeki bu sinir bozucu sessizlik neden olmuş ve ben Melih Erginol, ülkenin Barış Harekatı yaptığı karartma gecelerinden birinde dünyaya gözlerimi açmışım.

Bir an için duruyorum. Çevredeki evlerin pencerelerine bakıyorum. Solumdaki apartmanın ikinci katında bir balkon dikkatimi çekiyor. İnanılmaz güzellikte renkleri olan çiçeklerle süslenmiş. İş bir kenara bırakıp, dergiye yetiştirmem gereken öyküye yoğunlaşmaya karar veriyorum. Belki de bu balkonun öyküsünü yazmalıyım. "Kadın, balkondaki çiçeklerin saksılarını değiştirmenin, topraklarını havalandırmanın zamanının geldiğini biliyor ama..." Hayır, böyle bir giriş beni ancak bildik yollara sokar. Birçok örneği olan, yeni bir şey söyleyemeyecek bir öykü geliyor gözümün önüne. Bu saçma fikirlerden sıyrılmalı ve alış verişini bitirip, bir an önce işe dönmeliyim. Ama beynimde açılan öykü dosyası yürümeme izin vermiyor. Dosyanın "ne anlattığın değil, nasıl anlattığın önemlidir" başlıklı sayfasına, Bartoli'den düştüğüm not, aklımın koridorlarında koşmaya başlıyor: "İnsan zihni bir hikâye anlatıcısıdır."

Alkolik bir baba, beş vakit namazında bir anne ve sadece yaz tatillerinde görebildiğim katı bir ağabey figürünün arasında sıkışan yaşamım, askerler yönetime el koyduğu için evden çıkmanın yasak olduğu günlerden birinde, durmadan cep saatine bakan bir tavşanın arkasından kocaman bir deliğe atlamamla değişti. İçine düştüğüm bu yeni dünyada önce Alice ile karşılaştım. Alice'in beni diğer arkadaşlarıyla tanıştırması uzun sürmedi. Kimler yoktu ki; Peter Pan, Nemecek, Pıtırıcık, Pippi ve tabii ki Küçük Prenses. Anlayacağınız, okuma tutkusu bütün bedenimi sarmıştı. Okuldan geliyor, büyük bir hızla ev ödevlerimi tamamlıyor ve okumaya başlıyordum. Bu durum

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

ailemi de mutlu ediyordu. Babam, bu yaşta bu kadar okuyan çocuğun ileride 'adam gibi bir adam' olacağına inanıyordu. Annem de memnundu memnun olmasına ama bir iki tane de süre ezberlesem hiç fena olmayacaktı. Hatta bu okuma tutkusu yüzünden henüz ilkokul üçüncü sınıfta gözlerimin bozulması bile üzmedi beni. (Zaten yıllar sonra bir doktor arkadaşımın gözlerimin bozulmasının asıl nedeninin okuma değil, irsi bir göz tansiyonu sorunu olduğunu öğrenecektim.) İlkokulu takdirnamelerle taçlandırılan karneler ve "Dörtgöz" alayları arasında bitirdim.

Şu ana kadar fiziksel özelliklerimden söz etmediğimi fark ettim. Oysa bir yazar için bu önemlidir. Karakterinizin nasıl bir tipi olduğunu her zaman anlatmayabilirsiniz ama en azından okurun zihninde canlanması için gerekli ipuçlarını verirsiniz. Ama kimi zaman verdiğiniz anahtar, okurun yanlış bir kapıyı açmasına neden olabilir. Böyle durumlarda net bir anlatım gerekebilir. Örneğin başarılı genç işadamları dediğinizde, uzun boylu, düzgün saç tıraşlı, bembeyaz dişlerini göstererek gülen, sık giyimli ve beden dilini rahatça kullanan bir adam akla gelebilir. Merakınızı hemen giderebilirim. Ben, genç ve başarılı bir işadamlı değilim.

Elindeki plastik topu havaya atıp tutan bir çocuk geçiyor önümden. Belli ki çocuk parkına gidiyor. İçimden onunla top oynamak geliyor. Sonra da oturup bu deneyimin öyküsünü yazabilirim: "Bunaltıcı geçeceği şimdiden belli olan yaz mevsiminin ilk günlerinde, komşumuzun çocuğuyla parka gitmem, onun oyunlarla dolu dünyasına sığınmam kimilerinize garip gelebilir ama anlattıklarımı dinledikten sonra bana hak vereceğinize eminim." İşte böyle başlar öykü, sonra adamın düşünceleri sarar satırları. Çocukla karşılıklı

durmuş, topu atıp tutmaktadırlar. Topu her atışında bir kötü anısından kurtulup, her geri alışında çocukluğuna biraz daha yaklaşıyor. Saçmalıyorum. Böyle bir giriş cümlesinden sonra bu kadar basmakalıp bir şey yazmak, en azından kaleme saygısızlık. Ayrıca öykü kişilerin aracılığıyla da olsa gerçekten çocukluğuma yaklaşmak istiyorum mu?

Bu bunaltıcı yalnızlıktan çıkmanın tek yolunu erken yaşta keşfetmiş, kitaplardan başımı kaldırmaz olmuştum. Henüz ilköğretim üçüncü sınıftayken ilk şiirimi yazıp, bir çocuk dergisinin açtığı yarışmada birincilik ödülünü kazandım. Doğru yolda olduğuma inanıyor, hatta

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

daha da öteye giderek kendimi yaşıtlarımdan farklı görüyordum. Ben bir şairdim. O yaşlarda beyin algoritmik bir çözümdense, kısa yoldan sonuca gitmeye eğilimlidir. Çocukluk böyle bir ruh haline izin verir, "Oldum" demeniz yeter. Astronot oldum, pilot oldum, doktor oldum... Ama bunların içinde "Şair oldum" diyene az rastlanır. Gençlik yıllarımda bununla da yetinmemiş ve bir gün televizyona çıktığımda adımın altında ne yazacağını görmeye başlamıştım: "Şair-Yazar". Bu görüntüler rüyalarımın girerdi. Kimi geceler "Şair-Romancı" olurdu, kimi geceler "Şair-Yayınevi yöneticisi". (Bazı gecelerde ise televizyonda konuşurken, adımın altındaki "Veteriner" yazısını görüp, ter içinde uyanırdım.) Rüyalarla ilişkim bununla sınırlı değildi. Yazıyla olan ilişkim rüya zamanı ile gerçek zaman arasındaki köprüde yaşanıyordu. Oysa tümüyle gerçek zamana ait olmayan bir yazarlık macerası söz konusu olamazdı. Köprüden geçilip gerçeğe ulaşıldığında net olarak anımsanamayan hisler ya da görüntülerden oluşan bir yaratıcılık, her şeyden önce inandırıcı değildi. Gerçi bilinçdışı bir yazma sürecinde eserler veren sanatçılar olduğunu okumuştum ama bunlara pek inanmıyordum. Başucunda kâğıt kalemle uyuyup, rüyalarını not alanlara, yarı uyku halinde yazanlara, gündüzün enerjisi dururken yazmak için geceyi yeğleyenlere gülüp geçiyordum. Ama işin asıl komik yanı şuydu ki, o yarı karanlık anların dışında asla yaratıcı olamıyordum.

Ofistekilerin söylenmelerine katlanmamak için, beynimdeki kapanmak bilmez edebiyat dosyasını görmezden gelip, bakkala ulaşmalıyım. Bunu yapacak kadar cesurum. (Edebiyata karşı koymak cesaret gerektirmez mi?) Tam da Paul Auster'in, Don Kişot'un Cervantes'in vekili olduğu konusundaki görüşlerini söylediği kahramanının "Bir yazarı anlatmak için kitapların büyüüne kapılmış birinden daha iyi ne olabilir?" sözü ışıldamaya başladığında dosyayı kapatıyorum.

Üniversite sınavları öncesinde zor bir dönem geçirdim. Edebiyat tutkusu benliğimi sarmıştı ama okuldaki ve dershanedeki öğretmenlerim bunun ancak bir yan uğraş olabileceğini, kendime para getirecek bir meslek seçmemi söylüyorlardı. Başarılı bir öğrenciydim, istediğim üniversiteye gireceğime kesin gözüyle bakılıyordu. Ama hiçbir meslek çekici gelmiyor, beni edebiyatın büyülü dünyasından

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

koparamıyordu. Sonunda matematiğin edebiyatla olan yoğun ilişkisine ve teknolojinin ufku hep genişleteceğine olan inancım yüzünden bilgisayar mühendisliği okumaya karar verdim. Bu kararı vermemin önemli nedenlerinden biri de o yıllardaki kız arkadaşım Aylin'di. Tam bu noktada, hepinizden özür dilemek zorundayım. Çünkü bu konuya girmek istemiyordum. Eğer beyninizde bir Melih Erginöl dosyası açıldıysa, bu konuyla ilgili sayfasında bir cümle yer alması yeterli: Aylin için daktiloda tek kopya olarak yazıp ciltlettiğim ilk kitabımı hediye edeceğim gün terk edildim. Bu olay beni bir süre yazıdan soğuttu ama böyle sağlam bir ağacı kökten sökmem de olanaksızdı. On sekiz yaşına girdiğim yıl, edebiyat çevresinin önde gelen dergilerinden birinde yayınlanan bir öyküm oldukça ses getirdi. Bu kadar genç yaşta, birçok kişinin dikkatini çekebilmiş olmam içimdeki aşkı yeniden alevlendirdi. Hatta derginin editörü, beni bazı isimlerle tanıştırmak istediğini söyleyip, bir panele ve sonrasındaki kokteyle davet etti. Adlarını duyduğumda bile kalp atışlarımda hızlanmasına neden olan yazarlarla, eleştirmenlerle tanışıyordum. Akşam hep beraber yemeğe gittik. Alkol sınırı aşıldıkça konuşulan konular da değişmeye başladı. Bütün bu

konuşmaları büyük bir şaşkınlıkla dinliyor, soru sorulmadıkça ağzımı açmamaya özen gösteriyordum. Gecenin sonlarına doğru yanımda oturan ve bütün kitaplarını neredeyse ezbere bildiğim yazar sırtıma vurup, "Uzun ama çok güzel bir öyküydü, bir solukta okudum yalnız ne yazık ki bitirdiğimde aklımda hiçbir şey kalmamıştı, siz gençler biraz daha 'yer eden' öyküler yazmalısınız," dedi.

Ne zaman yeni biriyle tanışsam ve bir şekilde yazıyla uğraştığımı öğrenseler üç aşağı beş yukarı aynı sözü duyarım: "Hayatımı yazsam roman olur!" Yazmanın, harflerin dünyasından bir bütün yaratmanın bu kadar kolay olduğuna inanan düşünce yapısı, tüylerimi diken diken eder. "Yaz o zaman kardeşim," demek isterim, "yaz da okuyalım." Ama hiçbir şey söylemem, susarım. Karşısındakinin yalanlarla dolu bir olay anlattığına inandığında "Hikâye okuma bana," diyen insanlara, Flaubert'in "Madame Bovary benim," derken neler anlatmak istediğini nasıl anlatabilirim ki? Günde en az sekiz saat uyuyan bir insan, hayatının üçte birini uyuyarak geçirmiş demektir. Yani yazsa roman olacağını düşündüğü hayatının, üçte biri konusunda hiçbir şey bilmemektedir. Oysa yazar, her karakterinin uykudaki saatlerini de Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

yaşar. Daha da ötesi, bir yazar için karakterinin hikâyesi doğumuyla değil, anne-babasının onun doğumuna karar vermesiyle başlayabilir. Özür dilerim, amacım ukalalık değil, sadece yazmam gereken zamanlarda, ne kadar istesem de, beynimdeki edebiyat dosyasının ışık saçmasına engel olamıyorum.

Şu uyku için yaptığım hesap, bir anda aklıma yeni bir fikir getiriyor. On gün kadar önce Rüya Reklam Ajansı'na bir toplantıya gitmiştik. Yeni kurulan bir ajans. Kendi tanıtımlarını yapmak için hazırladıkları broşürleri gösterdiler bize. "Bakın nasıl farklı şeyler yapıyoruz," demek ister gibiydiler. Bilgisayarcı Melih Erginol "Ne kadar güzel olmuş," derken, yazar Melih Erginol "Daha sıradan olamaz," diye düşünüyordu. Tanıtımı hazırlayan metin yazarının yerinde ben olsaydım, şöyle bir şey yazabilirdim: (Keşke küçük kayıt aletim yanımda olsaydı, dilerim unutmam ve bu fikri daha sonra bir öykümden kullanırım.) Üstte bilimsel bir açıklama: "İnsanlar uykuları boyunca yedi sekiz kere ve en uzununu yarım saat süren rüyalar görürler." Hemen altında büyük bir başlık: "Rüya Reklam, bilimsel gerçekleri değiştirecek!" Ve onun da altında bir açıklama metni: "Rüya Reklamın çalışmalarıyla yirmi dört saat, kesintisiz rüya göreceksiniz." Çocukluğumdan beri hayranı olduğum yazarın 'yer etmeyen' öyküler yazdığını söylemesi yazma tutkumu etkilemedi. Aksine daha istekli ve yoğun çalışmaya başladım. Yine de bir kitap yayınlamak konusunda her zaman çekingen davrandım. Sonunda o da oldu. Artık televizyona çıktığımda adımın altında "Yazar" yazacaktı. (Tabii eğer televizyona çıkan bilgisayarlı Melih Erginol değilse.) Röportajlar yapıldı, panellere katıldım, imza günleri düzenlendi. Bütün bunlar hayatımı değiştirmede. Hâlâ yazabilmek için yaşamak, yaşamak için de çalışmak zorundaydım.

Yıllardır işten bunaldığım her dakikada, kendime çalışma zorunluluğumu hatırlatır, zihnimi beni sıkıntıdan kurtaracak görüntülere açarım: Kirayı isteyen ev sahibi, yakıt parası makbuzunu suratıma dayayan apartman yöneticisi, senetlerin gününün geçtiğini hatırlatırken bile kibarlığından bir şey kaybetmeyen beyaz eşya satıcısı... Bütün bunları kredi kartı borç bildirim formları, kasa fişi, icra bildirisi gibi belgelerle desteklemeyi unutmam. Aslında bütün bunlar bunaldığım işime, yeniden dört elle sarılmam için yeterli olur ama eğer

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

daha büyük bir kriz söz konusuysa farklı bir uygulamaya başlarım.

Görüntüler hızlı kesmeler ve paralel montajla, işsizlik günleri tablolarına bağlanır: Ev sahibinin yüzünden sokakta karton bir kutunun içinde uyduğum plana kesme. Karton kutunun üstünde bir icra bildirisi yapışmış durumda. Belgenin yakın çekiminden beyaz eşyaların takım elbiseli adamlar tarafından evden götürülmeleri sahnesine geçiş. Oradan komşuların bir köşede durup hakkımda fısıldaşmalarına bir genel plan. Genelden, dört numaradaki kızın köpeğine doğru hızlı bir yakın çekim, yerde bulunduğu bir şeyi yalıyor.

Köpekten hızla geriye açıldığımızda yaladığı şeyin bir ağacın dibinde ölmüş adamın eli olduğu görülür, adama yakın çekim, yüzü benim yüzüm ve son. Bakkalın önündeki gazetelere bakıyorum. Birbirinin benzeri başlıklar. Yanımda bir adam beliriyor. O da benim gibi boş boş seyrediyor gazeteleri. Belki o da yazardır. Belki o da başlıklardan bir konu bulmaya çalışıyordun Birden konuşmaya başlamasıyla irkiliyorum.

-Hep aynı haberler...

-Oysa gündemi hızlı değişen bir ülkede yaşıyoruz.

-Ama o gündemi bize sunan kafalar hiç değişmiyor. Hâlâ aynı kuklacılar, aynı kuklaları oynatıyor. Bunlar yerlerine zamkla yapışmışken, son birkaç ayda kaç tane genç beyin işten çıkarıldı.

Bıraksam, sabaha kadar konuşacak. Bazı insanlar politikadan konuşmaktan, hiç tanımadıkları insanlara bilgilerini göstermekten zevk alırlar. Acaba babam da her karşılaştığı insanla bunları mı konuşmaya başlardı? Babamla karşımdaki adamın yüzleri aynı habere, aynı arşiv fotoğrafını kullanmış gazeteler kadar benziyor.

Faruk her zamanki gibi kasanın arkasında oturmuş hesaplar yapıyor. "Bir paket sigara versene Faruk," diyorum. İçtiğim markayı ezbere bilir. Yaptığı hesaptan başını kaldırması biraz zaman alınca, belki de boşluk anlarını sevmediğimden "İşler nasıl?" diye soruyorum. "Rezalet be abi," diyor, "Şurada yarım saat otur, anlarsın ne demek istediğimi. İnsanlar arabalarına binip market alışverişine gidiyor artık. Süperiydi, megasıydı, grosuydu derken bizim ocağımıza incir diktiler. Bakkallığın eski tadı kalmadı anlayacağın." Birden inanılmaz bir rahatlama hissediyorum, yazacağım öykünün ilk satırları gözümün önünde belirmeye başlıyor. Her iki Melih Erginol da çok mutlu artık.

Daha Önce Tanışmış mıydık- Yekta Kopan

Giriş cümlesini unutmamak için defalarca içimden tekrar ederken Faruk'un sesiyle kendime geliyorum: "Neyse beni boş ver be abi, senin işler nasıl gidiyor?" Gevezelik etmekten büyük bir zevk alan Faruk'un özel hayatıma giren bu tür sorularını pek sevmez, genelde geçiştiririm ama o sabah beynimin, içinden geçenleri söyle dosyasının kapağı açık kaldığından fısıldayarak yanıtlıyorum: "Bizim sektör de kötü durumda ama hiç değilse üç beş kuruş kazandırıyor. Zaten bu işi sadece para için yapıyorum."